

SZÉCHENYI 2020

MINISZTERELNÖKSÉG

Deloitte.

**2014. november 7-én társadalmi egyeztetésre bocsátott
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program
Stratégiai Környezeti Vizsgálat**

Közérthető összefoglaló

Készült: 2014. november 14.

Készítette: Barsi Orsolya

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

1. A vizsgálat körülményei

Az SKV célja az operatív program környezeti és ezzel összefüggő társadalmi hatásainak előrejelzése és értékelése elsősorban az ország környezetvédelmi céljainak megvalósulása és a fenntartható fejlődés irányába történő elmozdulás szempontjából. Az SKV így – mint általában minden hatásvizsgálati folyamat – kedvező irányba befolyásolja a terveket, segít elkerülni az elfogadhatatlan hatásokat, az esetleges problémákra megfelelő kompromisszumot találni.

A SKV a tervezés teljes folyamatában, így már annak korai szakaszaiban is támogatta a tervezőket abban, hogy az egyes operatív programokban hogyan lehet a környezeti követelményeket a legmegfelelőbben megjeleníteni, és a környezeti fenntarthatóság irányába kedvező elmozdulásokat elérni. Ennek érdekében az SKV készítői az Operatív Programok tervezőivel az NFÜ-vel történő szerződésalkötés után, még 2013 tavaszán felvették a kapcsolatot.

Az SKV partnerségi folyamatán keresztül a közvélemény, a szakértők és a civil szervezetek figyelemmel kísérhették a környezeti értékelés teljes folyamatát az SKV tematikájának kialakításától a tervezésében való részvételen keresztül a végső környezeti vizsgálati jelentés elkészítéséig. 2013 novemberében a teljes SKV jelentést (melynek összefoglalásaként jelen dokumentum készült) publikussá tettük az interneten keresztül és 30 napot biztosítottunk a társadalmi véleményezésre. Emellett régióként egy-egy fórum keretében is bemutattuk az SKV eredményeit, lehetővé téve a személyes megvitatást is. Az érdekelt felek és a partnerek véleményét a végső jelentés megfogalmazásakor figyelembe vettük.

A GINOP 5.0-ás, 2014. novemberi változata tartalmában nem változott jelentősen, ugyanakkor struktúrájában nagy változásokat tapasztaltunk. A változtatásokat két nagy csoportba sorolhatjuk: találtunk kiegészítő, magyarázó, indokoló jellegűeket, melyek javítják a dokumentum érthetőségét, megalapozottságát, illetve strukturális változtatásokat, melyek keretében új Prioritás, új NEC-ek és új intézkedések kerültek megfogalmazásra. A változtatásokban szerepe volt az ex-ante értékelésnek és az SKV dokumentációnak is, hiszen számos kiegészítés ezek hatására történt. Egyes új elemek miatt a megállapításaink egy részének tartalmát és szerkezetét is módosítani kellett. Tekintve, hogy a GINOP nem tartalmaz jelentősen eltérő fókuszokat és irányokat az előző verzióhoz képest, nem tartjuk szükségesnek új SKV eljárás lefolytatását, ugyanakkor a már meglévő jelentést jelentős mértékben módosítani szükséges az értékeléseink átstrukturálásához, ahol szükséges véleményünk módosításához, az újonnan megjelent részekre vonatkozó javaslataink pontos megfogalmazásához. Javasoljuk ezt annak érdekében, hogy az OP későbbi projektkiírásai esetében a most újonnan megjelent részeket tekintve is javaslatainkkal járulhassunk hozzá a beavatkozási területeken végbemenő fejlesztések környezeti és fenntarthatósági negatív hatásainak csökkentéséhez, illetve a pozitív közvetlen és externális hatások növeléséhez.

2. A vizsgálat néhány fontos módszertani kérdése

A környezeti vizsgálat kiindulópontja egy egységes, prioritástengely - célrendszer specifikus módszertan, tematika kialakítása a 2/2005 (I.11.) Kormányrendelet konkretizálásával. A hazai jogszabály a vonatkozó EU SKV irányelv tartalmi követelményeinek megfelel, de tartalmi előírásai annál részletesebbek.

Az SKV fő célja környezeti és fenntarthatósági szempontból értékelni a GINOP-ot és prioritástengelyeit, szükség esetén lebontva a célok, intézkedések szintjére. Az értékelés során az OP-ok egészét figyelembe vesszük azért, hogy a tervezési program egésze eredményeként létrejövő fejlesztési projektrendszer kedvező irányba befolyásolni tudjuk.

A GINOP esetében a környezeti vizsgálatnak alapvetően arra a kérdésre kell választ adni, hogy a fejlesztések következtében:

- lehet-e pozitív elmozdulás a fenntartható fejlődés irányában,
- csökkenhetnek-e a termelői káros kibocsátások,
- a csővégi megoldások kényszerei változnak-e,
- mennyire elérhető a fejlesztések környezetbarát voltának biztosítása,
- csökkenek-e hatására a területi egyenlőtlenségek?

Az SKV eredményei két fő részre oszthatók. Egyrészt környezeti szempontból minősíti az Operatív Program megvalósulása nyomán kialakuló várható új állapotokat, véleményt alkot a programok prioritásai, beavatkozásai környezeti és fenntarthatósági teljesítményéről. Másrészt segíti megtalálni a környezeti szempontból optimális, legnagyobb eredménnyel és legkisebb kockázattal járó megoldásokat. Ehhez alkalmazható javaslatokat kell megfogalmazni, a tervek és a későbbi pályázati kiírások környezeti megfelelésének elősegítése céljából.

3. Az SKV tárgya

Az SKV tárgya a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program 2014-2020 (GINOP 5.0 változat, 2014. november 7.) időszakra szóló, társadalmi egyeztetésre második ízben benyújtott verziójának vizsgálata, mely a 4.0-ás verzió továbbfejlesztésének tekinthető. Ennek tartalmát az 1. táblázatban foglaltuk össze. A táblázat célja a lehető legrövidebben összefoglalni, hogy mi is a GINOP tartalma. A táblázat bemutatja az OP felépítését az intézkedések szintjéig, azok jellemző tartalmát, jellegét és a szövegesen elvárt eredményeket is. Az utolsó oszlopban specifikus célok szintjén négy kérdést tettünk fel:

- **1. Az intézkedésnek van azonosítható környezeti hatása?**
- **2. Az intézkedésnek van azonosítható életminőségi hatása?**
- **3. Hozzájárul az intézkedés a fenntartható fejlődéshez?**
- **4. Hozzájárul az intézkedés a területi egyenlőtlenségek csökkentéséhez?**

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
1. pt.: KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK VERSENYKÉPESSÉGÉNEK JAVÍTÁSA					
NEC 1.1.: Versenyképes vállalkozói tudás elterjesztése	1.1.int. Versenyképes vállalkozói ismeretek terjesztése	- 1. Akció: a vállalkozás fizikai helyének biztosítása (inkubátorházak fejlesztése és vállalkozások szolgáltatáspalettájának bővítése és fejlesztése 3 évnél nem régábban működő KKV-k számára) - 2. Akció: mentorhálózat 1-5 év működési tapasztalattal rendelkező, elsősorban női vállalkozások számára	- szervezetfejlesztés - üzleti vezetési tanácsadás, üzleti tapasztalatcsere	Vállalkozások tudatosabb működtetésének fejlesztése kezdő vállalkozások számának emelkedése, teljesítményének javulása.	1. lehet 2. van 3. lehet 4. van
NEC 2.1.: A KKV-k növekedési lehetőségeinek megteremtése	1.2.int.: Modern üzleti infrastruktúra megteremtése	Modern és oszthatatlan üzleti infrastruktúra kiépítése (meglévő infrastrukturális kapacitások továbbfejlesztésére, illetve a szolgáltatások bővítésére, a minőségi színvonal emelésére, innováció, ipari parkok kihasználtságának fejlesztése)	- infrastruktúra fejlesztés, kiépítése - (pénzügyi eszköz részletek a 8. pt.- ban)	vállalkozások vállalkozásoknak jobb infrastruktúrális körülményeinek biztosítása	1. van 2. van 3. lehet 4. van
	1.3. int.: Kapacitásbővítés támogatása	Vállalkozások növekedési potenciáljának javítása, gazdasági teljesítményének erősítése, termelési folyamatainak anyag- és energiaintenzitása csökkentése. Vállalkozások töke eszköz és infrastruktúra fejlesztése. Célcsoport: feldolgozóipari ágazatokban működő kkv-k	- szervezetfejlesztés - képzés - eszközfejlesztés - (pénzügyi eszköz, részletek a 8. pt.- ban)	kkv-k eszköz- és tőkeellátottságának javulása munkahely megőrzés, új munkahely teremtés, foglalkoztatás bővítés	1.lehet 2.lehet 3. lehet 4. nincs

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
NEC 3.1.: Piacképes és együttműködő KKV szektor megteremtése	1.4.int.: Vállalkozások hálózatosságának és piacra jutásának elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> - klaszterfejlesztés - technológia transzfer és a –tudás megosztás elősegítése - beszállítói integrátorok kihasználtságának fejlesztése - turisztikai desztináció menedzsmenthez fejlesztések 	<ul style="list-style-type: none"> - infrastruktúra, fejlesztés - szervezetfejlesztés - tanácsadás 	klaszterek és egyéb hálózatok szervezeti működésének javulása, piacra jutás feltételeinek javulás vállalatok termékértékesítési képességének javulása, piaci részesedésének és versenyképessége bővül	<ul style="list-style-type: none"> 1. van 2. van 3. lehet 4. lehet
	1.5. int.: Nemzeti turisztikai marketing és keresletösztönző program	<ul style="list-style-type: none"> - innovatív kommunikáció támogatása a hagyományos és új turisztikai piacon - termék alapú kommunikáció támogatásával a szenior korosztály kiszolgálása- Gyógydesztinációk stb. - MICE – az üzleti turizmust segítő professzionális iroda működtetése - helyi lakosság és a szolgáltatók szemlélet formálása 	<ul style="list-style-type: none"> - infrastruktúra, informatikai fejlesztés - szervezetfejlesztés - tanácsadás 	erősödő turizmus, vendégbarát szemléletmód elterjedése, mérséklődő területi és szezonális koncentráció; egy turistára eső költség növekedése	<ul style="list-style-type: none"> 1. lehet 2. lehet 3. nincs 4. nincs
2. pt.: Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció					
4.1.NEC.: K+I aktivitás növelése	2.1. int.: Vállalati K+I tevékenység intenzitásának ösztönzése	Vállalatok önálló K+I tevékenységének támogatása (prototípus, termék-, technológia- és szolgáltatásfejlesztés), innovációs ökoszisztéma építés, vállalati K+F kapacitásfejlesztés, specializációk, Kkv-k és feltalálók innovációs és adminisztratív tevékenységének segítése Horizont 2020 releváns programjaiban való aktív részvétel ösztönzése.	<ul style="list-style-type: none"> - K+I tevékenységek kapacitásnövelése 	KKV-k innovációs készség javítása	<ul style="list-style-type: none"> 1. van 2. lehet 3. lehet 4. nincs

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
4.2.NEC.: Stratégiai K+I hálózatok számának növelése	2. 2.int.: Stratégiai K+I együttműködések és kezdeményezések támogatása	Kutatóhelyek közötti kapcsolatok létrehozása, K+F Versenyképességi és Kiválósági Együttműködések, kutató központok infrastruktúra fejlesztése, nemzetközi K+F kapcsolatok fejlesztése	– K+F+I tevékenységek kapacitásnövelése – tudás áramoltatás	K+I erőforrásait hatékonyság, tudásáramoltatás kkv-k felé, piacosítás Szervezés, fókuszálás fejlesztés	1. van 2. lehet 3. van 4. lehet
5.1. NEC: A K+I kapacitások megerősítésével növekvő Horizon 2020 részvétel	2.3. int.: K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése a nemzetközi kiválóság érdekében	Kutatási és innovációs (K+I) kiválóság fejlesztése, hazai kutatóhelyek elavult K+I műszerállományának fejlesztése H2020 programban való magyar részvétel és teljesítmény markáns növelése, Nemzetközi, EU-s nagykutatásokban való részvétel. Nevesítve: ELI-ALPS (ELI-Attosecond Light Pulse Source) magyarországi nagyprojekt	– infrastruktúra fejlesztése – tudásáramoltatás	Kutatóintézmények innovációs képességének javítását A nemzetközi kiválósági együttműködésekbe (kiemelten: Horizon 2020) való megnövelt volumenű bekapcsolódás	1. lehet 2. nincs 3. van 4. lehet
3. pt.: Infokommunikációs fejlesztések					
6.1 NEC.: Az IKT szektor nemzetközi versenyképességének növelése	3.1.int.: Versenyképes IKT szektor fejlesztése	Kínálati oldal fejlesztése - Infokommunikációs területi innovációs és termékesítő tevékenységének fejlesztése, nemzetközileg versenyképes magyar IKT kkv-k piacbővítésének ösztönzése	– IKT ágazat versenyképesség és export potenciál növelése	A hazai szoftver és IT szolgáltatási részágazatok exportképessége növekszik	1. nincs 2. lehet 3. nincs 4. nincs
6.2. NEC.: Infokommunikációs megoldások használati szintjének növelése a vállalkozások körében	3.2.int.: Digitális gazdaság fejlődésének előmozdítása	Vállalkozások IKT alkalmazásokkal és eszközökkel való ellátottságának javítása, az elektronikus, felhőalapú szolgáltatások igénybevételének növelése. Infokommunikációs megoldások használatának ösztönzése: szemléletformáló és kommunikációs kampányok, rendezvények, tanácsadási tevékenységek támogatása.	– Kapacitásfejlesztés	vállalkozások infokommunikációs fejlődése A hazai vállalkozások informatizáltsági szintje 2020-ra eléri, vagy meghaladja az európai átlagot	1. nincs 2. lehet 3. nincs 4. nincs

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
NEC 7.1.: Állampolgárok IKT-hoz való hozzáféréseinek növelése	3.3.int.: Digitális közösségi hozzáférés erősítése	Leghátrányosabb célcsoportok esetében a digitális készségek területén a kereslet iránti igény megteremtése, ehhez Kormányzat és közigazgatás stabil, korszerű informatikai hátterének kialakítása (e-közigazgatás), vidéki lakosság digitális kompetenciájának fejlesztésében; már meglévő, de elsősorban újonnan létrehozandó közösségi internet hozzáférési pontok fejlesztése, szolgáltatás portfóliójuk bővítése, a digitális kompetenciák terén leszakadással veszélyeztetettek számára az online kormányzati, közigazgatási és e-egészségügyi szolgáltatások terjedésének elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> – közzsféra informatikai infrastruktúrájának fejlesztése – Képzés – eszközbeszerzés 	közösségi internet hozzáférési pontok fejlesztése, digitális kompetenciák terén leszakadással veszélyeztetettek IKT használati szintjének növelés	<ul style="list-style-type: none"> 1. nincs 2. van 3. lehet 4. van
NEC 8.1.: Az NGA fehér foltok csökkentése, az újgenerációs szélessávú hálózatok kiépítésének ösztönzése NEC 8.2.: Nagy sáv szélességű kapcsolat biztosítása az ellátatlan állami intézményeknél	3.4. int.: Újgenerációs szélessávú hálózatok és hozzáférés fejlesztése	Sáv szélesség-igény kielégítésére állami szélessávú optikai hálózat fejlesztés és NGA hozzáférési hálózat megvalósítása közigazgatási, oktatási, egészségügyi, oktatási, kulturális, egyházi, egyéb állami vagy önkormányzati intézmények hálózati kapcsolatainak fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> – közzsféra informatikai infrastruktúrájának fejlesztése 	A legalább 30 Mbps sáv szélességre alkalmas újgenerációs szélessávú infrastruktúrát elérő háztartások aránya eléri a 100%-ot Az állami és önkormányzati intézményeknél a hálózati végpontokon elérhető átlagos sáv szélesség nagysága ötszörösére növekszik	<ul style="list-style-type: none"> 1. lehet 2. lehet 3. nincs 4. van

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
4. pt.: Energia					
NEC 9.1.: A vállalkozói szektor versenyképességének erősítése a közvetlen energiaköltségek összesített csökkentésével az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése által	4.1. int.:	Gazdasági szektor megújuló energia felhasználásának növelésére, valamint energiahatékonyságának javítására irányuló fejlesztéseinek támogatása, Épületek energiahatékonysági korszerűsítése, megújuló energiaforrások alkalmazása. Gazdasági-termelési folyamat energiahatékonysági korszerűsítése, megújuló energiaforrások alkalmazása. projekt előkészítés is támogatható, hatásvizsgálat, energiahatékonysági audit.	<ul style="list-style-type: none"> - hatékonyság fejlesztése - versenyképesség növelő - pénzügyi eszközök részletezve a 7. prioritásban 	Primer energia felhasználás csökkentése, megújuló energia részarányának növelése ÜHG kibocsátás csökkenése	<ul style="list-style-type: none"> 1. van 2. van 3. van 4. lehet
5. pt.: Foglalkoztatás					
NEC 10.1.: Álláskeresők, különösen az alacsony iskolai végzettségűek növekvő körének munkaerő piaci integrációja valósul meg	5.1.int.: Álláskeresők és inaktívak foglalkoztathatóságának javítása	Álláskeresők, különösen az alacsony iskolai végzettségűek és rövidtávon a munkaerőpiacra integrálható inaktívak foglalkoztathatóságának javítása aktív eszközök segítségével, munkaerő piaci szolgáltatások fejlesztése, társadalmi célú vállalkozások ösztönzése és támogatása, nem állami szervezetek komplex foglalkoztatási programjai. helyi szinten egy-egy specifikus célcsoport munkaerő-piaci problémáinak orvoslására	<ul style="list-style-type: none"> - ösztönzés, - fejlesztés - oktatás - szolgáltatásfejlesztés társadalmi munkahelyek támogatása 	Foglalkoztathatóság, munkavállalási kedv javulása a munkanélküliek és az inaktívak körében, Javuló, ügyfélre szabott munkaerő piaci szolgáltatások, javuló személyre szabott szolgáltatásokhoz való hozzáférési lehetőség	<ul style="list-style-type: none"> 1. nincs 2. van 3. lehet 4. van
NEC 10.2.: A társadalmi célú vállalkozások foglalkoztatási kapacitásai erősödnek.					
NEC 10.3.: A nem állami szervezetek által szervezett munkaerő-piaci programokban résztvevő inaktívak és munkanélküliek száma nő					

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
<p>NEC 11.1: A sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben nem résztvevő (ún. NEET) fiatalok Ifjúsági Garanciához való hozzáférése biztosított</p> <p>NEC 11.2.: A fiatalok részvétele nő a gyakornoki és a vállalkozóvá válást segítő programokban</p>	5.2.int.: Ifjúsági Garancia	<p>Ifjúsági Garanciához kapcsolódó foglalkoztatási támogatások Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálaton (NFSZ) keresztül, Ifjúsági Foglalkoztatási Kezdeményezés (Youth Employment Initiative, YEI) keretében Magyarországra allokált források is, amelyekre a fiatalok munkanélkülisége szempontjából négy legrosszabb helyzetű magyarországi régió (Észak-Alföld, Dél-Alföld, Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl) jogosult, és amelyek az ESZA forrásokkal együttesen használhatók fel.</p> <p>A tervezett főbb célcsoportok a 15-24 éves nem foglalkoztatott fiatalok, akik nem vesznek részt szakképzésben és oktatási intézmény nappali tagozatán nem folytatnak tanulmányokat.</p> <p>Gyakornoki program és vállalkozóvá válás támogatása a fiatalok körében főbb célcsoportok a 25 év alatti fiatalok. A program földrajzi célterülete: a prioritási tengely által lefedett minden régió. A jellemző kedvezményezett típusai pedig a gyakornoki helyet kialakító vállalkozások, illetve a vállalkozást indító fiatalok</p>	Munkalehetőség növelése, Oktatás, Képzés Támogatása	javul a hátrányos helyzetű, nem dolgozó, illetve oktatásban vagy képzésben nem résztvevő (NEET) fiatalok foglalkoztathatósága, képzettsége, szakmai gyakorlati ismeretei, munkavállalási hajlandósága, ezáltal munkaerő-piaci kilátásaik, elhelyezkedési esélyeik és foglalkoztatásuk. Munkaerő kínálat képzettségi szintjének növekedése	<p>1. nincs 2. van 3. lehet 4. van</p>
<p>NEC 12.1 A belső és külső munkaerő-piaci rugalmasság erősödik</p> <p>NEC 12.2.: A jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos tudatosság erősödik a munkáltatók és a munkavállalók körében</p>	5.3 Alkalmazkodóképesség fejlesztése	Foglalkoztatás rugalmas módja, munka minőségének javítása, jogszerű Foglalkoztatás ösztönzése, családbarát munkahelyi környezet kialakítása, munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése. Az intézkedés tervezett főbb célcsoportjai a munkavállalók és munkáltatók, jellemző	- ösztönzés - alkalmazkodóképesség javítás	a vállalatok a működéshez igazított rugalmas munkaszervezési módszereket vezessenek be, javuljon a munkahelyi egészség és biztonság,	<p>1.lehet 2. van 3. lehet 4. lehet</p>

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
		kedvezményezettek főbb típusai a vállalkozások, szövetkezetek, civil szervezetek, az NFSZ és az adóhatóság.		valamint a munka minősége, ezáltal mind a vállalkozások, mind a munkavállalók alkalmazkodóképessége	
6. pt.: Versenyképes munkaerő					
NEC 13.1.: A munkavállalási korú lakosság, különösen az alacsony képzettségűek javuló hozzáférése a munkaerő-piaci kompetenciákat javító formális képzési lehetőségekhez	6.1.int.: Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés javítása	Alacsony képzettségűekre és közfoglalkoztatottakra fókuszáló célzott képzési, kompetencia-fejlesztési program, munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztése, munkaképes korú, digitálisan írástudatlan népesség digitális alapkompenciáinak fejlesztése, munkavállalók munkahelyi képzésének támogatása	- képzés - oktatás fejlesztése	a felnőtt lakosság (különösen az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők) minél nagyobb aránya vegyen részt formális oktatásban/képzésben, és lehetősége legyen a munkaerő-piaci szempontból releváns ismeretek, készségek, kompetenciák megszerzésére	1. nincs 2. van 3. lehet 4. van
14.1. NEC: Kompetencia alapú képzések elterjedtsége nő	6.2. int.: Szakképzés és felnőttképzés fejlesztése	Munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szak- és felnőttképzési intézményrendszer megteremtése, szakképzés és felnőttképzés minőségének javítása,	- Oktatásfejlesztés - Képzés - Szervezés	a szakképzési és felnőttképzési intézményrendszer minél rugalmasabban és gyorsabban tudjon reagálni a gazdasági változásokra, a képzési kimenetek minősége javuljon és megfeleljen a vállalkozások igényeinek.	1. nincs 2. van 3. lehet 4. van

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
7. pt.: Turizmus					
NEC 15.1.: A belföldi és nemzetközi turistáktól származó bevételek növelése	7.1. int.:A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése	Kulturális és természeti örökség helyszínek gazdasági fenntarthatóságának növelése, a turisztikai vonzerők innovatív, kreatív módon történő attrakcióvá alakítása, turista látogatás szám növekedése, kisléptékű, fenntartható és a kulturális értékeket hitelesen bemutató turisztikai fejlesztések támogatása	Fejlesztés	Hazai és nemzetközi turisták költségének növekedése, természeti és kulturális erőforrások megőrzése	1. van 2. lehet 3. van 4. nincs
8. pt.: Pénzügyi eszközök					
NEC 4.3.: Kkv-k versenyképességének javítása a külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén a KFI területén.	7.2. int.:Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása a KFI területén	A tervezett KFI-specifikus pénzügyi eszközök céljai összhangban állnak a második prioritás céljaival. Visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatások is szerepelnek az intézkedésben. A jellemző végső kedvezményezettek a vállalkozások	Pénzügyi ösztönzés	az innovációs start up ökoszisztéma kiépítése, a nemzetközi piacon versenyképes K+F eredmények hasznosítása, a házon belüli vagy együttműködésben végzett innováció ösztönzése, a	1. lehet 2. lehet 3. lehet 4. lehet

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
				prototípus legyártásától a demonstrációs fázison át egészen a piacra lépésig	
NEC. 8.2.: KKV-k külső finanszírozáshoz történő hozzáférése javítása révén a szélessávú fejlesztések területén	7.3. int.:Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása az IKT szektorban	Hozzájárul a Nemzeti Infokommunikációs Stratégia megvalósításához annak érdekében, hogy hosszú távon nemzetközi mércével is versenyképes infokommunikációs szektor jöhessen létre. A hálózati kapacitásoknak alkalmasak kell lenniük a növekvő használati intenzitás és a sáv-szélesség igény kielégítésére, valamint valamennyi hálózati szegmensben ki kell épüljenek a hiányzó hálózati szakaszok.	Pénzügyi ösztönzés	a hazai digitális ökoszisztéma megteremtése, amelynek keretében kiemelt hangsúlyt fektet a szélessávú hálózatok építésére, amelyhez pénzügyi eszközök felhasználása tervezett	1. nincs 2. lehet 3. lehet 4. lehet
NEC 6.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáférése javítása révén a digitális gazdaság és versenyképes IKT szektor fejlesztése területén.	7.4. int.:Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása az IKT szektorban	IKT cégek fejlesztése; KKV-k informatikai fejlesztése a nemzetközi piacra lépés ösztönzésével. az új termék piacra vezetése és marketing támogatások révén.	Pénzügyi ösztönzés		1. nincs 2. lehet 3. lehet 4. lehet
NEC 2.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáférése javítása révén.	7.5. int.:Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása	kkv-k versenyképességének fejlesztését,a finanszírozási lehetőségeik megteremtése útján; szélesebb körű pénzügyi közvetítői kör bevonásával a szükséges finanszírozási források rendelkezésre állítását hitel-, illetve tőkeprogramokkal, továbbá nagyobb kockázatvállalást ösztönző garanciatermékek működtetésével kell megteremteni	Pénzügyi ösztönzés	növekedésre, fejlődésre képes kkv- k forráshoz jutásának elősegítése, új szolgáltatások, termékek fejlesztése	1. lehet 2. lehet 3. lehet 4. lehet
NEC 9.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáférése javítása révén a vállalkozói energia szektor területén	7.6. int.:Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása	épületenergetika-hatékonysági célú kkv- beruházások elősegítése; kkv-k termelési folyamatainak energiahatékonysági fejlesztése; Jellemző támogatható tevékenységek lehetnek az épület energiahatékonyság és megújuló energia,	Pénzügyi ösztönzés	2020-ig 14,65 százalékra emelkedjen a megújuló energia felhasználásának részaránya;épületek	1. van 2. lehet 3. van 4. lehet

Prioritások/ Specifikus célkitűzések	Intézkedések	Tartalom kék = közvetlen vagy közvetett módon környezet alakító sötét sárga = nem környezeti hatású zöld = vegyes jellegű	Jelleg	Elvárt eredmény	1. környezeti hatás léte 2. életminőségi hatás léte Hozzájárulás a 3. fenntartható fejlődéshez 4. területi egyenlőtlenség csökkentéséhez
		termelési folyamatok megújuló energia alapú beavatkozása.		energiahatékonyságának növelése.	
NEC 16.1.: Épületek energetikai korszerűsítése, valamint távhőrendszerek energiahatékony fejlesztése és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése	7.7. int.: Megújuló energia és energiahatékonyság támogatása	Épületek hőtechnikai adottságainak javítását, hőveszteségeinek csökkentését, megújuló energiaforrások alkalmazását, intézmények fűtési, hűtési és használati melegvíz-rendszereinek korszerűsítését, illetve az épületeken belül világítási rendszerek korszerűsítése.	pénzügyi ösztönzés	A lakosság, távhő-szolgáltatók, valamint a távhőtermelő gazdasági társaságok épületeinek energiahatékonysági javítása, megújuló energia használatának ösztönzése.	1. van 2. van 3. van 4. nincs
NEC 17.1.: Foglalkoztatást ösztönző beruházásokat megvalósító vállalkozások, köztük a társadalmi célú vállalkozások versenyképességének növelése a külső finanszírozáshoz való hozzáférésének javítása révén	7.8. int.: Termelő és szolgáltató vállalkozások támogatása	vállalkozóvá válás ösztönzése; társadalmi célú vállalkozások ösztönzése pénzügyi ösztönzők segítségével (elsősorban hitelprogramokkal)	pénzügyi ösztönzés	vállalkozások fenntartható növekedése, ezáltal a foglalkoztatási potenciál erősítése	1. lehet 2. lehet 3. lehet 4. lehet

4. A GINOP értékelése a közösségi és nemzeti célok alapján meghatározott környezeti célok alapján

Az előző fejezetben meghatározott és röviden értékelt intézkedések alapján a GINOP környezeti tartalmát a következő, **2. táblázat**ban értékeljük a vizsgálatunk során definiált környezetvédelmi célok fényében.

A táblázatban a következő minősítési jeleket használtuk:

- A környezeti cél szempontjából egyértelműen kedvező elmozdulásokra lehet a GINOP alapján számítani.
- A környezeti cél tekintetében lehetnek kedvező folyamatok, de vagy ezek mértéke valószínűleg csekély, vagy számolnunk kell ellentétes hatásokkal is, amelyek közömbösíthetik az eredményt.
- A környezeti cél szempontjából egyértelműen kedvezőtlen elmozdulásokra számíthatunk.
- A GINOP-pal jellemzően nincs kapcsolat

2. táblázat: **A környezeti célok és a GINOP kapcsolata**

Környezetvédelmi célok	GINOP intézkedések
I. Az uniós polgárok megóvása a környezeti terhelésektől, az egészségüket és jólétüket fenyegető kockázatoktól (levegő, zaj, vegyi- és nanoanyagok, klímaalkalmazkodás, stb.)	
1. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása, a regionális és globális környezeti és éghajlatváltozási kihívások uniós kezelésének hatékonyabbá tétele.	Ez a cél konkrét intézkedési szinten csak áttételesen jelenik meg. Az energia nevű 4. prioritás intézkedései a megújuló energiaforrások használatának ösztönzésével és az épületenergetikai korszerűsítéssel, illetve az IKT fejlesztések alkalmazása során a 3. Prioritástengelynél említett társadalmi kihívások kulcsterületek esetében. A konkrét alkalmazkodásra, kezelésre vonatkozó szempontok a horizontális elvek között kerülnek megfogalmazásra.
2. Az ÜHG-k kibocsátásának csökkentése az 1990-es szinthez képest EU szinten 20%-kal (vagy akár 30%-kal). Magyarország jelentősen túlteljesítette ezt, így 2020-ra az emisszió-kereskedelem alá nem tartozó szektorokra (pl. közlekedés, épületek) akár 10%-os növekedés is megengedett	Az ÜHG kibocsátás csökkentése áttételes célként megjelenik a 4. prioritási tengelyben megfogalmazott energiahatékonysági és megújuló energiaforrás felhasználást ösztönző célok között. Ezen beruházások elsődleges céljai a környezeti szempontból fenntartható gazdaságélénkítés és az energetikai hatékonyság növelése, az itt megfogalmazott célok pedig közvetve szolgálják az ÜHG kibocsátás csökkentését is. Ugyanakkor az egyéb, gazdaságélénkítést szolgáló támogatások révén várhatóan ez a pozitív tendencia ellensúlyozódni fog. Javasoljuk, hogy a pályázatok esetében az ÜHG-kibocsátás csökkentése legyen értékelési szempont, illetve kerüljön kidolgozásra egy erre vonatkozó mérési indikátor is az összes releváns prioritásra (lásd: 4. Prioritás példái, „Az üvegházhatást okozó gázok éves csökkenése”). Támogatjuk az operatív program megfogalmazását, ami különös hangsúlyt fektet azon fejlesztések támogatására, amelyekkel költséghatékony módon, egységnyi költségből a legnagyobb energia-megtakarítás érhető el a végső energiafogyasztáson belül és, amelyek egységnyi költségből a legnagyobb üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentését éri el.

<p>3. A megújuló energiaforrások arányának növelése 20%-ra (10% a közlekedési szektorban), beleértve a geotermális energiát és a hulladékhasznosítást is. Magyar cél: 14,65 % 2020-ig.</p>	<p>Az 4. prioritási tengelyen belül megjelenik a célkitűzés, megújuló energiaforrások közül nevesítve a biomassa, a hőszivattyú, a napkollektor és –elem, a vízenergia és a geotermális energia felhasználása. Javasoljuk, hogy a pályázatok esetében az ÜHG-kibocsátás csökkentése legyen értékelési szempont, illetve kerüljön kidolgozásra egy erre vonatkozó mérési indikátor is. Támogatjuk az operatív program megfogalmazását, ami különös hangsúlyt fektet azon fejlesztések támogatására, amelyekkel költséghatékony módon, egységnyi költségből a legnagyobb energia-megtakarítás érhető el a végső energiafogyasztáson belül és, amelyek egységnyi költségből a legnagyobb üvegházhatású gáz kibocsátás csökkentését érik el.</p> <p>☺</p>
<p>4. Kevesebb és tisztább energia felhasználása a közlekedési szektorban, a közlekedésből származó ÜHG kibocsátás csökkentése 2012-től évente átlagosan 1 %-kal</p>	<p>Nem releváns, és nem is jelenik meg a GINOP céljai között.</p> <p>☒</p>
<p>5. Kibocsátást elnyelő természetes felszínborítottság növelése</p>	<p>Nem releváns, és nem is jelenik meg a GINOP céljai között.</p> <p>☒</p>
<p>6. Emberi egészséget és életminőséget veszélyeztető kibocsátások korlátozása (beleértve a fürdővizek biztonságának növelését, a beltéri levegőminőség javítását és a biológiai allergének okozta egészségi kockázat csökkentését).</p>	<p>A témakörrel több prioritás is foglalkozik érintőlegesen (5. prioritás, 7. prioritás), ugyanakkor ez a környezetvédelmi cél csak a GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, konkrét intézkedés nincs rá. Jelenleg nem szerepel a tisztább technológiák előnyben részesítése vagy ehhez hasonló célkitűzés az anyagban, a vállalkozások infrastruktúrális fejlesztéseit, a turizmust és az energetikai hatékonyság fejlesztését célzó pályázatok esetén horizontális vállalásként szerepelhetne ilyen.</p> <p>☹</p>
<p>7. Kémiai kockázat csökkentése, környezet-biztonság növelése (benne a vegyi anyagok által okozott káros hatások csökkentését és a nukleáris biztonság növelését).</p>	<p>A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, azonban nem szerepel jelenleg a technológiai biztonság növelésére irányuló intézkedés vagy ehhez hasonló célkitűzés az anyagban, vállalkozásfejlesztési pályázatok esetén horizontális vállalásként szerepelhetne ilyen.</p> <p>☹</p>
<p>8. A levegő minőségére vonatkozó átmeneti uniós előírások teljesítése a kritikus városi területek tekintetében is, a kibocsátások csökkentése a Genfi Egyezményrel összhangban 2005-höz képest 2020-ra az SO₂ 46%-os, a nitrogén-oxidok kibocsátásának 34%-os, az illékony szerves vegyületek (VOC) kibocsátásának 30%-os, az NH₃ kibocsátás 10%-os csökkentése</p>	<p>A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, azonban az anyagban nem szerepel kimondottan a települési környezetet érintő hatások minimalizálása. A vállalkozás fejlesztési célok esetén horizontális vállalás lehetne a levegőminőségi hatások vizsgálata/ modellezése.</p> <p>☹</p>
<p>9. A vizek okozta és más természeti katasztrófák, ill. nem természeti eredetű haváriák/balesetek kártétele elleni védelem.</p>	<p>A GINOP-nak nem feladata az erre vonatkozó célkitűzés, az OP fejlesztéseiről pedig nem tudni, hogy érintenek-e mentett ártéri területet. (Esetleg a 7. pt. 7.1. intézkedése: A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése .)</p> <p>☒</p>

10. Az Európai Unió városainak fenntarthatóbbá tétele, települési környezetminőség javítása (zöldfelületi elemek minőségi és mennyiségi fejlesztése, levegőminőség-védelme, kibocsátások csökkentése, zajterheléssel érintett lakosok számának csökkentése, ivóvíz minőség javítása, szennyvíz kezelés fejlesztése).	A GINOP nem nevesít városi környezetre vonatkozó speciális célt, egyes intézkedései áttételes hatással lehetnek a települési környezetminőség javítására (Energiahatékonysági beruházások, megújuló energiaforrások használatának támogatása). A GINOP pályázatok esetén horizontális szempontként figyelembe kellene venni, különösen a vállalkozások versenyképességét fejlesztő beruházások esetében. ☹
11. Egészséges mezőgazdasági termékek és élelmiszer biztosítása	GINOP céljai között nem szerepelnek közvetlenül mezőgazdasági és élelmiszer előállításához kapcsolódó fejlesztések. Az intelligens szakosodási specializációkat támogató S3 stratégia érvényesülési területei közé sorolták többek között az egészséges helyi élelmiszerek és az agrár innovációk témakörét, így a konkrét pályázatok során érvényesülhet jelen környezetvédelmi cél, ugyanakkor ennek egyértelmű jele az OP szintjén még nem fellelhető, A vállalkozások versenyképességének fejlesztésére irányuló pályázatok esetén szintén előfordulhatnak ilyen jellegű pályázatok. Horizontális célként megjelenhetne a biogazdálkodás figyelembevétele is a pályázatok során. ☒
II. Erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása, a jólét függetlenítése az erőforrás-felhasználástól	
12. Az energiahatékonyság javítása 20%-kal, az elsődleges energia-fogyasztás csökkentése 20%-al, magyar cél 10%-os teljes energiamegtakarítás elérése 2020-ig.	Az 4. prioritási tengely intézkedése alatt megfogalmazott energia hatékonysági és megújuló energiaforrás felhasználást ösztönző célok jelentősen hozzájárulhatnak. ☺
13. Annak elérése, hogy valamennyi új építésű épület közel nulla energia-igényű, az anyagfelhasználás tekintetében hatékony legyen	Az 4. prioritási tengely intézkedése alatt megfogalmazott energia hatékonysági és megújuló energiaforrás felhasználást ösztönző célok jelentősen hozzájárulhatnak ehhez a célhoz. A nulla energiaigényű szemlélet várhatóan nem a GINOP-nak köszönhetően fog jelentősen elterjedni, ugyanakkor felkészítésül szolgálhat a „közel nulla energiaigényű épület követelménye (7/2006 (V.24) TNM rendeletnek való megfelelésre). ☺
14. Energiatermelésre csak nem újrafeldolgozható termékek használata, a hulladék-lerakás megszüntetése, a magas szintű újrafeldolgozás biztosítása	A GINOP céljai között nem jelennek meg hulladékhasznosításra, felhasználásra, kezelésre vonatkozó célkitűzések, elszámítva a mezőgazdasági hulladék, biomassa égetését. ☒
15. Az élelmiszerlánc erőforrás-felhasználás csökkentése 20%-kal	A GINOP céljai között nem szerepelnek nevesítve az élelmiszeripari energiahatékonysági fejlesztések, áttételesen egyes vállalkozásfejlesztéseken keresztül lehet hatása. ☒
16. Ésszerű, beosztó gazdálkodás a nem megújuló természeti erőforrásokkal, az erőforrások kitermeléséből és felhasználásából eredő környezeti terhelések megelőzése, csökkentése.	A 4. prioritás kiválasztási kritériumként említi, hogy a biomassa tüzelés esetében a kiválasztott projektnek teljesítenie kell a vonatkozó szabvány emissziós határértékeit. Ezt leszámítva az OP-ban nincs ilyen nevesített cél, de az indirekt hatások között megjelenhet ennek pozitív és negatív irányú elmozdulása is. A pályázati feltételrendszerben javasoljuk megjeleníteni a környezetterhelés minimalizálására való törekvést és a nem megújuló energiaforrásokkal történő ésszerű gazdálkodást egyaránt. ☺

17. Hatékony, a fenntarthatóság elveit tiszteletben tartó közlekedési rendszer kialakítása, alacsony kibocsátású közlekedési módok ösztönzése	Nem releváns, a GINOP céljai között nem szerepelnek közlekedésfejlesztések. Egyes intézkedések a várható forgalomnövekedésen keresztül hatással lehetnek a közlekedésfejlesztésre. ☒
18. A közlekedési-szállítási igények csökkentése, az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.	Nem releváns, a GINOP céljai között nem szerepel. ☒
19. A hulladékkezelés 1 főre jutó mennyiségének csökkentése	A GINOP céljai között nem jelennek meg hulladékhasznosításra, felhasználásra, kezelésre vonatkozó célkitűzések. ☒
20. A fogyasztásra alkalmas élelmiszer-maradékból származó hulladék mennyisége felére csökkentése	Nem releváns, a GINOP célkitűzési között nem szerepel. ☒
21. A nem veszélyes építési/bontási hulladék 70 %-ának újrafeldolgozása	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, nevesítve nem szerepel. A vállalkozások infrastrukturális pályázatainak esetén horizontális szempont lehetne a megfelelő építési/bontási hulladék hasznosításának tervezése. ☹
22. Hulladékgazdálkodás: keletkezésük megelőzése, veszélyességük csökkentése; szelektív gyűjtés; újrahasznosítás; biztonságos ártalmatlanítás	A GINOP céljai között az 1. Prioritás Kapacitásbővítés támogatása intézkedése alatt jelenik meg a hulladék-újrahasznosítási tevékenységet folytató kkv-k fejlesztéseinek támogatási elképzelése. Ez még mindig nem a legjobb megoldásokat szorgalmazza (megelőzés, újrahasználat), ugyanakkor biztosíthatja a szelektíven gyűjtött hulladékok mennyiségének növekedését. ☹
III. A biológiai sokféleség csökkenésének és az ökoszisztéma-szolgáltatások károsodásának megállítása, a biológiai sokféleség helyreállítása	
23. Az uniós természetvédelmi jogszabályok hatálya alá tartozó valamennyi faj és élőhely természetvédelmi helyzete romlásának megállítása, helyzetük számottevő és mérhető javítása	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) a célt pozitívan és negatívan is befolyásolhatja. ☹
24. Az országos jelentőségű– köztük a Natura 2000 területek– védett természeti területek és természeti – köztük földtudományi – értékek oltalma, bővítése, in situ és ex situ faj, genetikai állomány védelem	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) a célt pozitívan és negatívan is befolyásolhatja. ☹
25. A leromlott ökoszisztémák 15%-ának helyreállítása a zöld infrastruktúra fejlesztése révén	A GINOP céljai között szerepelnek infrastruktúrafejlesztések, de a zöld szempontok nem kerültek nevesítésre. Az infrastruktúrafejlesztésekre irányuló pályázatok esetében horizontális szempontként szerepelhetne a zöld szempontok alkalmazása. ☹
26. A fenntartható gazdálkodás elősegítése, azon mezőgazdasági célra hasznosított földterületek arányának maximalizálásával, amelyek a közös agrárpolitika biológiai sokféleséggel kapcsolatos intézkedéseinek hatálya alá tartoznak	A GINOP céljai között nem szerepelnek konkrét mezőgazdasági fejlesztések, célkitűzések. ☒

27. Erdők természetvédelme: természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás, erdőterületek növelése	A GINOP céljai között nem szerepelnek erdőgazdálkodást fejlesztő célok. ☒
28. A tájidegen özőnfajoknak és betelepedési útvonalainak meghatározása és rangsorolása, ez alapján a kiemelt terjedésének megfékezése, a betelepedési útvonalak szabályozása	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) lehet rá hatással. Fontos lenne horizontális elvként figyelembe venni a kulturális és természeti értékek fenntartható üzemeltetése során. ☐
29. Biológiai sokféleség megőrzése, szempontjainak integrálása egyes szektorok döntéshozatalába, stratégiákba, programokba	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) lehet rá hatással. Fontos lenne horizontális elvként figyelembe venni a kulturális és természeti értékek fenntartható üzemeltetése során. ☐
30. Ökológiai átjárhatóság növelése	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) lehet rá hatással. Célszerű lenne az ilyen jellegű pályázatok esetén horizontális szempontként feltüntetni. ☐
31. A genetikailag módosított szervezetek környezetbe bocsátásából adódó természeti, környezeti és egészségi károk megelőzése.	Nem releváns a GINOP szempontjából. ☒
IV. Az európai vízkincs megőrzése, jó minőségű és mennyiségű víz biztosítása minden jogos vízhasználat számára.	
32. A felszíni és felszín alatti víztestek jó ökológiai állapota, potenciálja, a jó kémiai állapota és a jó mennyiségi állapota elérése, megőrzése, hidro-morfológiai terhelésük mérséklése, a vízgyűjtő-gazdálkodási terv végrehajtása.	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg. A Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) és a 4. Prioritás energiahatékonyságot és a megújuló energia felhasználását támogató intézkedése is hatással lehet rá. ☐
33. Felelős vízkormányzás, integrált vízgazdálkodás, a vízkészlet adottságoknak megfelelő tájhasználatok kialakítása	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg. A Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) és a 4. prioritás energiahatékonyságot és megújuló energia felhasználást támogató intézkedése is hatással lehet rá. Célszerű lenne az ilyen jellegű (vízkészletet érintő fenntartási, geotermális energia-hasznosítási, stb.) pályázatok esetén horizontális szempontként feltüntetni. ☐
34. Az elsőbbségi anyagok által okozott szennyeződések fokozatos csökkentése és a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetése vagy fokozatos kiiktatása	A GINOP céljai között konkrétan nem szerepel, de a vállalkozások versenyképességének és a tudásbázis fejlesztésének is lehet indirekt hatása. ☐

35. A vízkivétel ne érje el a rendelkezésre álló megújuló vízkészletek 20%-át, azaz a túlzott vízkivételek és a mezőgazdasági vízfelhasználás csökkentése, a vízfogyasztás tudatosítása, a takarékos vízhasználat, a vízfelhasználás hatékonyságának javítása	A GINOP céljai között konkrétan nem szerepel, de a vállalkozások infrastrukturális fejlesztésének és a tudásbázis fejlesztésének is lehet indirekt hatása. ☹
36. A víztől függő ökoszisztémák állapotának javítása	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg. A Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) és a 4. prioritás energiahatékonyságot és megújuló energia felhasználást támogató intézkedése pozitív és negatív irányba is befolyásolhatja. ☹
37. Települések vízgazdálkodási feladatainak jobb ellátása.	A GINOP indirekt hatásai között megjelenhet, azonban utalás nem szerepel rá az anyagban. A termelői, energiahatékonysági és az infrastrukturális fejlesztésekre irányuló pályázatok esetében horizontális szempontként szerepelhetne. ☹
38. Zöld infrastruktúra fejlesztése a természetes vízmegtartás, valamint az árvíz-, aszálykockázat csökkentése érdekében	A GINOP céljai között szerepelnek infrastruktúrafejlesztések, de a zöld szempontok nem kerültek nevesítésre. Az infrastruktúrafejlesztésekre irányuló pályázatok esetében horizontális szempontként szerepelhetne. ☹
39. Kármentesítés: a szennyezettség mértékének csökkentése, felszámolása és monitorozása	Nem releváns a GINOP szempontjából. ☒
V. Környezeti eltartóképeségnek, mint a gazdálkodás korlátjának érvényesítése	
40. A kisajátított területek növekedésének megállítása (2050-re), a talajerózió csökkentése, a talaj szervesanyag-tartalmának növelése	Közvetlen cél nem szerepel a GINOP-ban erre vonatkozóan, a vállalkozások területfoglalással járó fejlesztésének és a természetvédelmi területek fenntartható üzemeltetésének lehet indirekt hatása a talajra. ☹
41. A halászati erőforrások fenntartható kiaknázásának biztosítása	Nem szerepel a GINOP céljai között. ☒
42. Talajok mennyiségi és minőségi védelme, fenntartható terület- és földhasználat	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg a vállalkozások területfoglalással járó fejlesztései során. A GINOP-ban jelölve van a barnamezős, ipari parkos fejlesztések előnyben részesítése. A Turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) lehet rá még hatással. ☹
43. Építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodás és az ásványkincsek védelme	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, nevesítve nem szerepel. A vállalkozások infrastrukturális pályázatok esetén horizontális szempont lehetne. ☹
VI. Környezeti tudatosság fejlesztése	
44. Fenntarthatóságot szolgáló hétköznapi életstratégiákkal kapcsolatos ismeretek átadása	Nevesítve nem szerepel a GINOP céljai között, ugyanakkor az 5. és 6. prioritások oktatási programjainak köszönhetően akár direkt (fenntarthatósági, életviteli modul beépítése az oktatási folyamatba), illetve közvetett módon (magasabb tanultsági foknak köszönhetően jelentkező tudatosabb életvitel iránti érdeklődés) is jelentkezhet. ☹
45. Környezettudatos szemlélet népszerűsítése	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, az 5. és 6. prioritások oktatási programjainak köszönhetően akár direkt (környezettudatossági modul beépítése az oktatási folyamatba), illetve közvetett módon (magasabb tanultsági foknak köszönhetően jelentkező környezettudatosabb életvitel iránti érdeklődés) is jelentkezhet, de nem szerepel nevesítve az anyagban. ☹

46. Fenntartható életmód, fogyasztás és termelés elterjesztése, a természet-, környezet- és energia-tudatosság erősítése	A fenntartható termelés a GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, hosszútávon több intézkedés eredménye is lehet ehhez kapcsolódó, de nem szerepel nevesítve az anyagban. ☺
47. A természeti értékek bemutatása, a természeti-kulturális értékek védelme, megőrzése iránti elkötelezettség tudatosítása, kialakítása, erősítése	A GINOP 4. prioritása hozzájárul a cél teljesítéséhez az általa bekövetkező indirekt szemléletformáláson keresztül, a turizmus fejlesztésére irányuló 7. pt. intézkedése (Természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése) pedig közvetlenül járulhat hozzá a pozitív elmozduláshoz. ☺
48. Az éghajlatváltozással kapcsolatos ismeretek bővítése	A GINOP indirekt hatásai között jelenhet meg, a 4. prioritás beruházásainak köszönhető szemléletformálás útján, illetve az 5. és 6. prioritások oktatási programjainak köszönhetően akár direkt (környezettudatossági modul beépítése az oktatási folyamatba), illetve közvetett módon (magasabb tanultsági foknak köszönhetően jelentkező környezettudatosabb életvitel iránti érdeklődés) is jelentkezhet, de nem szerepel nevesítve az anyagban. ☺

A táblázatból levonható tanulságok a következők:

- A GINOP nem környezeti célú OP. A környezeti szempontok a gazdaságfejlesztés mellett járulékosan jelenhetnek meg. A 48 cél közül 15 nem releváns a GINOP intézkedéseire vonatkozóan. A maradék 33-ból 3 kapott mosolygós arcot, tehát a **célok 6,25 %-ánál lehet jelentősebb javulásra** számítani a GINOP intézkedéseinek következtében, ugyanakkor sok olyan cél és intézkedés van, melyek magukban hordozzák a pozitív egymásra hatás lehetőségét, amennyiben a pályázatok során kiválasztási, de legalább horizontális szempontból figyelembe vételre kerülnek.
- Minden olyan esetben, amikor a GINOP intézkedéseinek környezeti hatása a megvalósítási feltételek függvénye, nem mosolygós arcot tettünk. Amennyiben feltételezzük, hogy ezen projektek környezettudatosan valósulnak meg, a javulási arány lényegesen jobb, közel 30% is lehet.
- Az emberi egészséget Európában legjobban veszélyeztető tényező nem szerepel a kezelendő célok között. Az egészségi állapot romlása, az egyre több beteg gyermek, a folyamatos gyógyszeresedési kényszerek, a táplálékkiegészítők mindennapos szedése jól jelzi, hogy még az ebből a szempontból viszonylag jó helyzetben lévő Magyarországon is baj van az élelmiszerekkel. Ezek sok esetben ételek, de nem táplálékok: Az Egyesült Államokban az élelmiszeradalékokat jelölték meg az elsősorú halálókként.

5. Az OP összefoglaló környezeti és fenntarthatósági szempontú értékelése

A részletes SKV bemutatja az ország környezetállapotát, ennek ismertetésétől az összefoglaló terjedelme miatt eltekintünk, és a hatások ismertetésére helyezzük a hangsúlyt.

5.1. Környezeti értékelés

A környezeti hatásokat a továbbiakban környezeti elemenként és rendszerenként fogjuk bemutatni, de a feltételezett hatásokat első lépésben összefogottan mutatjuk be a **3. táblázatban**. Kékkel a pozitív, pirossal a negatív hatásokat jelöltük. A számozás a feltételezett hatásintenzitást mutatja. Azoknál a mezőknél, ahol mind a két szín szerepel az adott intézkedésnél alkalmazott technológiától, vagy annak más speciális jellemzőjétől (például telepítési hely) függ a hatás, amit előre nem lehet meghatározni.

A hatásokat tekintve a következő típusú intézkedésekkel számolhatunk:

- A pozitív hatások dominálnak, és vannak csak pozitív hatásokkal járó intézkedések.
- A negatív hatások jórészt pozitívokkal együtt szerepelnek, tehát megjelenésük elkerülhető az intézkedés megfelelő feltételekkel való alkalmazása esetében.
- Az intézkedések hatására a legtöbb pozitív változás – természetesen sikeres alkalmazás esetében – az energiahatékonyságon keresztül a levegőminőség javulása és a természeti erőforrások kezelése terén várható.
- A foglalkoztatás témájú fejlesztések esetén az embert érő hatásokon kívül esetleg a valószínűsíthető közlekedés csökkenéstől várható levegőminőségben változás.
- Az infrastrukturális fejlesztéseknek a pozitív hatások mellett mindig számítani kell az érintett környezeti elemet (pl.: talajt) negatívan befolyásoló hatásra is.
- Összességében jelentős hatásra csak a pozitívumok között lehet számítani, viszont miután itt csak az intézkedéstípus hatását néztük, és nem vettük figyelembe a ráfordítások mértékét, ezek az értékek csak lehetőséget jelentenek.

A vizsgálatok megerősítették az előzetes gyorsértékelés megállapításait, így azokat kiegészítve itt is felsoroljuk:

Környezetvédelmi szempontból szemlélve az OP-t a következő megállapításokat tehetjük:

1. A GINOP gazdaságélénkítést támogató tevékenységei hordozhatnak magukkal környezeti tartalmat, de a kis és középvállalkozások gazdasági fejlesztése, a közsféra modernizálása és gazdaságilag hatékony működtetés a célja. Még a nevesített energiahatékonyságot és védett területek hasznosítását célzó intézkedések esetében is a pénzügyi értelemben vett fenntarthatóságot célozza.
2. A GINOP foglalkoztatás fejlesztési céljai nem járnak azonosítható, jellemző környezeti hatással.
3. A K+I típusú fejlesztések céljai hosszú távon hozzájárulhatnak a környezeti állapot javulásához.
4. Az infokommunikációs fejlesztések esetében nem várható egyértelmű környezetállapot-változás. Esetleg közvetett hatásokkal számolhatunk.
5. Az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások jellemzőbb használatának ösztönzése pozitívan járulhat hozzá a környezetállapot változásához. Mindemellett a megújuló energiaforrások használata negatívan befolyásolhatja a biodiverzitást és a tájat.
6. A természetvédelmi és kulturális védelem alatt álló területeken a turizmussal kapcsolatos beruházások a megvalósításuktól függően negatív és pozitív környezeti állapotváltozást is eredményezhetnek.

<p>NEC 8.1.: Az NGA fehér foltok csökkentése, az újgenerációs szélessávú hálózatok kiépítésének ösztönzése</p> <p>NEC 8.2.: Nagy sáv szélességű kapcsolat biztosítása az ellátatlan állami intézményeknél</p>	<p>3.4. int.: Újgenerációs szélessávú hálózatok és hozzáférés fejlesztése</p>	1	1							2	3
4. pt.: Energia											
<p>NEC 9.1.: A vállalkozói szektor versenyképességének erősítése a közvetlen energiaköltségek összesített csökkentésével az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése által</p>	<p>4.1. int.:</p>	3	3	3	3	2	2 / 2	2 / 2	2 / 2	2	3
5. pt.: Foglalkoztatás											
<p>NEC 10.1.: Álláskeresők, különösen az alacsony iskolai végzettségűek növekvő körének munkaerő-piaci integrációja valósul meg</p>	<p>5.1.int.: Álláskeresők és inaktívok foglalkoztathatóságának javítása</p>										
<p>NEC 10.2.: A társadalmi célú vállalkozások foglalkoztatási kapacitásai erősödnek.</p>										3	
<p>NEC 10.3: A nem állami szervezetek által szervezett munkaerő-piaci programokban résztvevő inaktívok és munkanélküliek száma nő</p>											
<p>NEC 11.1: A sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben nem résztvevő (ún. NEET) fiatalok Ifjúsági Garanciához való hozzáférése biztosított</p>	<p>5.2.int Ifjúsági Garancia</p>									3	

NEC 11.2.: A fiatalok részvétele nő a gyakornoki és a vállalkozóvá válást segítő programokban												
NEC 12.1 A belső és külső munkaerő-piaci rugalmasság erősödik	5.3 Alkalmazkodóképesség fejlesztése	1									3	
NEC 12.2.: A jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos tudatosság erősödik a munkáltatók és a munkavállalók körében												
6. pt.: Versenyképes munkaerő												
NEC 13.1 A munkavállalási korú lakosság, különösen az alacsony képzettségűek javuló hozzáférése a munkaerő-piaci kompetenciákat javító formális képzési lehetőségekhez	5.7. int.: Az egész életen át tartó tanulás lehetőségeihez való hozzáférés javítása										3	
NEC 14.1 Gazdasági igényekhez igazodó, minőségi képzési intézményrendszer kialakítása	5.8. int.: Szakképzés és felnőttképzés fejlesztése										3	
7. pt.: Turizmus												
NEC 15.1 Turisztikai költés növelése	6.1. int.:A természeti és kulturális örökség megőrzése, védelme, elősegítése és fejlesztése	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	2/2	2/2	2/2	2	1	

1 nem jelentős negatív környezeti hatás, 2 közepes negatív környezeti hatás, 3 jelentős negatív környezeti hatás

1 nem jelentős pozitív környezeti hatás, 2 közepes pozitív környezeti hatás, 3 jelentős pozitív környezeti hatás 1/1 vegyes hatás

A GINOP 1-8 sz. fő beavatkozási területeivel, a 8 fő „prioritási tengely”-ben foglalt **stratégia fő céljaival egyet lehet érteni**, valamennyi felvetett gazdaságfejlesztési problémának energiaigény vonzata is van (infrastrukturális fejlesztések, tudásbázis, fejlesztés, infokommunikációs fejlesztések, turisztikai (fenntartható üzemeltetési) és energiahatékonysági fejlesztések, foglalkoztatás fejlesztés). Ezen fejlesztések célja a gazdasági versenyképesség erősítése elsősorban a háttér biztosításával. A támogatni tervezett tevékenységek energia és erőforrás hatékonyság fejlesztést eredményeznek. Az energiahatékonysági, energiatakarékos beavatkozások, illetve megújuló energia felhasználás mértékének növelése az erőforrásokkal való takarékos bánásmód szempontjából alapvetően mind-mind előrelépést jelent. Összhangban van a fenntartható fejlődés horizontális céljaival.

Javaslatunk, hogy a forráselosztásnál az intenzitási szintet a fejlettségi szinthez kellene kapcsolni, hogy a felzárkózásra szoruló térségek tényleg felzárkózhassanak; a fejletlenebb területek kaphassanak magasabb intenzitású támogatást.

Több olyan terület fejlesztése is hangsúlyt kap, amelyek véleményünk szerint más OP-ból finanszírozandók – pl. képzés, átképzés, stb. –, illetve mivel konkrét tartalmuk nem ismert, nem is látható, hogy mennyiben járulnak hozzá a gazdaságfejlesztéshez, a munkahelyteremtéshez.

Az OP megközelítése nem környezeti szempontú, de több intézkedésnek lehetnek környezeti vonatkozásai mind a kivitelezési, mind az üzemeltetési szakaszban, melyekhez nincs pályázótól elvárt feltételrendszer kapcsolva. Pl.:

- A megújuló energia felhasználását és az energiahatékonyság növelését célzó fejlesztések esetén. Ezen projektek esetén is figyelembe kellene venni az egyes környezeti elemekre kifejtett hatásokat. Pl.: biomassa tüzelés esetén a monokultúrák kialakulásának kockázata.
- A turizmusfejlesztő projektekből hiányzik a környezeti erőforrások minőségének megőrzését környezetvédelmi szempontból alátámasztó feltételrendszer.

A szorosan kapcsolódó **energiagazdálkodási beavatkozások** támogatását ebben a programban is biztosítani, ezek:

- a természeti erőforrások – hazai energiahordozók – potenciális adottságai és hasznosítása,
- az energiazdálkodás – kitermelés, átalakítás, elosztás – korszerűsítése,
- a környezet megőrzése, védelme, CO₂ terhelés csökkentése keretében az innovatív, megújuló energiahasznosítási technológiákra nagyobb K+F+I tevékenység támogatása,
- a versenyképes gazdasági ágazatok fajlagos energia-megtakarításának és hatékonyabb energiafelhasználásának – módszertani innováció segítségével történő – elérése, megújuló energiahasznosítás mód bővítésével.

Pontosabb pályázati vagy értékelési szempontokra lenne szükség, ami biztosítja majd, hogy ezek ne maradjanak meg a korábbi fenntarthatósági kritériumok szintjén, melyek az eddigi értékelések tanúsága szerint alkalmatlanok voltak arra, hogy valós eredményeket érjenek el. A horizontális környezetvédelmi szempontok alkalmazásának kérdése különösen jelentős. Nem szabad, hogy ezek a szempontok pusztán formálisan teljesíthető „pluszpont szerzési” lehetőségé váljanak, kellő súlyt kell biztosítani nekik.

A GINOP 4. és 7. prioritásban – ami elvileg környezeti javulást is eredményezhet– sincs biztosíték arra, hogy az intézkedések révén javuló környezetállapot valósuljon meg.

Véleményünk szerint a különböző szintű fejlesztési programok tervezésében, valamint a pályázati kiírásokban kötelező elemként kellene betenni a környezeti, természetvédelmi szempontokat. Kizáró szempont legyen, ha a fejlesztési programok, stratégiák, beavatkozások következtében várhatóan romlik a környezeti állapot, illetve, ha a környezeti, fenntarthatósági horizontális szempontokat (pl. klímaváltozáshoz kapcsolódó intézkedések,

anyag, víz és energiatakarékosság, hulladékkezelés megelőzés, vízszennyezés, a levegőszennyezés és zajszennyezés csökkentése) nem érvényesítik.

A GINOP alapján megvalósuló intézkedések eredményeként várható kedvező környezeti hatások és az azok között létrejövő szinergikus hatások összességében hozzájárulnak a környezeti célok megvalósulásához, továbbá a gazdasági versenyképesség és foglalkoztatási arány növelésén keresztül az életfeltételek, az életminőség kedvezőbbé válásához.

A GINOP megvalósítása esetén a **levegőminőség** szempontjából döntően inkább kedvező hatások várhatóak, elsősorban az energia- és anyaghatékonyság fejlesztéséből kifolyólag, másodsorban az infrastrukturális fejlesztések hatására.

Zaj- és rezgés vonatkozásában, a kivitelezések ideje alatt ideiglenesen megnövekedett zajterheléssel lehet számolni. Tekintettel arra, hogy a turisztikai látványosságokat alapvetően érzékeny természeti és kulturális védelem alatt álló területek tervezik megvalósítani, ezek zajhatása a faunára jelentős hatással lehet.

A felszíni és felszín alatti vizekre, valamint a talajok, a termőföld és a földtani közeg állapotára közvetett és közvetlen negatív hatásokkal számolhatunk. Mind a vállalkozás fejlesztések területfoglalására, mind a természetvédelmi területek turisztikai felhasználásának esetében.

Az **élővilágra, a biodiverzitásra és a természeti környezetre** a GINOP 4. és 7. prioritása lehet jelentősen kedvező hatással. A fejlesztések eredményeként - megfelelő feltételek mellett - növekedhet a biológiailag aktív felületek aránya, állapota, gyarapodhatnak az élő és élettelen természeti értékek. Javasolt azonban, hogy a természetvédelem és az egyes környezeti elemek minőségének védelme horizontális szempontként is jelenjen meg.

Az OP-ból továbbra is hiányzik a hazai környezetállapot átfogó áttekintése, a főbb problémák azonosítása, melyből kiindulva ki lehetne jelölni az OP által kezelni kívánt kihívásokat és melynek hiányában súlyos környezeti problémák úgy maradnak beavatkozás nélkül, hogy említésre kerülnének akár maguk a problémák, akár annak jelzése, hogy hogyan és milyen forrásból kívánja azt az ország kezelni.

5.1.2 Feltételezett változások az operatív program megvalósítása nélkül

Az operatív programok megvalósítása nélküli állapotot egy ország esetében nem lehet ún. „null” változatnak tekinteni. **Annak feltételezése ugyanis, hogy az EU támogatások nélkül semmit sem fejlesztenénk, értelmetlen.** Ebből az következik, hogy összehasonlítási alapul azt érdemes feltételezni, hogy az EU-s támogatások és kényszerpályák nélkül mi történne az adott szakterületen, vagy ágazatban, és ennek milyen környezeti és fenntarthatósági következményei lennének. Az elemzések alapján a következő megállapítások tehetők:

- Az EU támogatások elmaradása nem jelentené, hogy területek teljesen fejlesztési forrás nélkül maradnának.
- A gazdasági, hatékonyságnövelési, és az energiarendszert javító hatású feladatok valószínűsíthetően így is megvalósításra kerülnek, csak részben állami, részben magántőke bevonásával.
- A közvetlenül a hazai környezetállapotot javító, illetve ezekre jelentős hatást kifejtő fejlesztések meglehetősen szűkösek a jelenlegi forráselosztásban, tehát csak kisebb veszteségekkel számolhatunk a környezet állapotát illetően.
- Az EU-s kényszerpályák lazulásának kedvező hatásai is lehetnek.
- Megújuló energetikai projektek valószínűsíthetőleg jóval kisebb mértékben valósulnának meg, mivel ezek jelentős része rossz megtérülési mutatókkal rendelkezik a támogatások nélkül.

Összességében elmondható, hogy környezeti és fenntarthatósági szempontból a 0 változat kedvezőtlenebb ugyan a tervezettnél, de nem szignifikáns mértékben, mert jelentősebb állapotjavulással csak kevés helyen számolhatunk, és a tervezettől eltérően javíthatnánk a fejlesztések fenntarthatóságán.

5.1.3 Az országhatáron átterjedő környezeti hatások lehetősége

A GINOP, hasonlóan a többi OP-hez kevés olyan konkrétumot tartalmaz, amely alapján feltételezhetjük határon átterjedő jelentős hatások létét. Az ehhez kialakított mechanizmus nem véletlenül a környezeti hatásvizsgálatokhoz kötődik elsősorban. A tartalom legnagyobb részéhez még országon belül sem rendelhető területi következmények. A nem kívánatos hatásokról elmondható, hogy általában eleve a nem jelentős kategóriába tartoznak, így területi vonatkozásuk, terjedésük sem lehet jelentős. Így összességében **országhatáron átterjedő jelentős és direkt környezeti hatások a GINOP következtében nem feltételezhetők.**

5.2. Fenntarthatósági elemzés

Ahhoz, hogy vizsgálni tudjuk egy társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi politika, stratégia, program, terv és a fenntartható fejlődés viszonyát, azaz, hogy meg tudjuk állapítani a tervek biztosítják-e a fenntarthatóság felé történő elmozdulást, meg kell határozni azt a viszonyítási alapot, amelyhez viszonyítva a megfelelés vizsgálható. Megalkottunk erre egy értékrendet, mely a témakörben megjelent EU és hazai stratégiák, valamint az eddigi hazai gyakorlat szintetizálásával készült. A használt kritérium rendszer folyamatosan fejlődik, de már számos SKV-ban került felhasználásra, mindig a vizsgálat specialitásainak megfelelően.

Az **4. táblázat**ban a GINOP-ra kialakított fenntartható fejlődési kritériumrendszer alapján értékeljük annak tartalmát. Az értékelések folyamán – ahol ez felmerült – javaslatokat is teszünk.

A táblázatban a következő minősítési jeleket használtuk:

Jel	Jelentés
☺	A fenntarthatósági kritérium szempontjából egyértelműen kedvező elmozdulásokra lehet a KEHOP alapján számítani.
☹	A fenntarthatósági kritérium tekintetében lehetnek kedvező folyamatok, de vagy ezek mértéke valószínűleg csekély, vagy számolnunk kell ellentétes hatásokkal is, amelyek közömbösíthetik az eredményt.
☹	A fenntarthatósági kritérium szempontjából egyértelműen kedvezőtlen elmozdulásokra számíthatunk.

4. táblázat: A GINOP értékelése a fenntarthatósági kritériumokhoz való viszony alapján

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>1. A lételemnek tekintett, feltételeesen megújuló környezeti elemek (levegő, víz, föld, élővilág) készleteit és állapotát, valamint az általuk alkotott környezeti rendszer potenciálját, önszabályozó képességét a rendszer terhelhetőségének határán belül fenn kell tartani, illetve ahol ez szükséges és lehetséges, állapotukat javítani kell. ☺</p>	<p>A GINOP intézkedéseinek többsége (hosszú távon) közvetve érinti a környezeti elemeket. A kivitelezési munkákat leszámítva (infrastruktúra beruházások, felújítások, stb.) a közvetett hatás jelentkezik az oktatáson, a vállalkozásfejlesztésekben, az IKT szektor fejlesztésén, a K+I beruházásokon keresztül: a létrejött projektek „eredményei” tudják formálni a környezeti elemek minőségi paramétereit, változtatni a rendszer potenciálját. Pont ezért a programkiírások és a támogatást elnyerők kiválasztása során lenne szükséges ezen paraméterekkel foglalkozni.</p> <p>Azon intézkedéseknél, amelyek várhatóan közvetlenül hathatnak a környezeti állapotokra, az OP-ban megjelennek a fenntarthatóság szempontjából pozitív kritériumok: a barnamezős beruházások, az ökoinnovációk, a megújuló energiák, az energetikai korszerűsítések támogatásai.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Olyan tevékenységek, vállalatok támogatása, olyan munkahelyek megmentése és létrehozása, melyek közvetve vagy közvetlenül a környezeti rendszer állapotát és potenciálját fenntartják, illetve azon tevékenységek / vállalatok / munkahelyek kiemelt támogatása, melyek az állapot javításához hozzájárulnak. ☞ A környezeti elemekre vonatkozó externális hatások becslése és a becsléshez képesti csökkentés vállalása a projekt megvalósítása során és után. ☞ A projektek <u>legjobb elérhető technológia</u> (BAT) szempont szerinti végrehajtása ☞ A környezeti elemeket érintő mindennemű fejlesztés, beavatkozás az adott környezeti elem terhelhetőségének figyelembevételével kerüljön meghatározásra
<p>2. A természeti erőforrásokkal való gazdálkodásban általánosan a feláldozott és a létrehozott értékek pozitív egyenlege kell, hogy érvényesüljön, miközben a meg nem újuló erőforrások igénybevétele nem haladhatja meg azt az ütemet, amennyivel azok megújuló erőforrásokkal való helyettesíthetősége megoldható. ☺</p>	<p>Az OP jelen állapotában nem alkalmas arra, hogy belőle általános érvényű, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodásra vonatkozó következtetéseket vonjunk le.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ A fenntartható erőforrás-gazdálkodás figyelembevételével történjen a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás. ☞ Javasoljuk a BAT-okon alapuló eszközbeszerzéseket és fejlesztéseket ☞ zöld projektszemlélet kialakításának támogatása (green technology), helyettesítő, kevésbé természeti-erőforrás igényes technológiák, anyagok, folyamatok támogatása, kiválasztási részszerzőpont a támogatandó projektek között. ☞ Tudásalapú projektek előtérbe helyezése a nyersanyagokon és erőforrásokon nyugvókkal szemben.

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>3. A természetbe hulladékként visszakerülő anyagok mennyiségének és veszélyességének csökkennie kell. ☹</p>	<p>A GINOP jelenlegi formájában nem látunk hulladécsökkentésre való utalást, az intézkedések és prioritások között nincs erre vonatkozó cél. Az ökoinnovációk támogatásán belül akár hulladékmennyiséget csökkentő elképzelések is kidolgozásra kerülhetnek.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ A GINOP pályázatok során az elektronikus ügyintézés, archiválás, iratkezelés előnyben részesítése, ☞ Az OP-ból támogatásban részesülő vállalkozások (az ésszerűség határán belüli) folyamatos hulladécsökkentési vállalásra kötelezése, korszerű hulladékgazdálkodásra való ösztönzés a horizontális vállalatok során. ☞ Projektek hulladékkal leginkább terhelt lépéseinek azonosítása, zéró hulladék technológiák előnyben részesítése a pályázatás során ☞ A támogatásban részesülő projektek között kapcsolt termelési rendszerekre irányuló útmutató „térkép” kidolgozásának annak azonosítására, hogy egyes vállalatoknál keletkező hulladék hasznosítható lehet-e (technológiailag és fenntartható módon, a környezeti előnyöket és hátrányokat összevetve) egy más vállalat számára.
<p>4. A rendelkezésre álló terület felhasználásánál az igénybe vehető területek nagyságát kemény felső korlátnak kell tekinteni, a fejlesztéseknél a területkímélő megoldásokat kell előnyben részesíteni. ☺/☹</p>	<p>A GINOP megfogalmazza a barnamezős beruházások előnyben részesítését a zöldmezősökkel szemben, ezen szempont betartása a pályázatás során is rendkívül fontos.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Pályázatásnál a helyettesítő tevékenységek esetében fajlagos területegységen előállított javak figyelembevétele. ☞ Zöldterületek mennyiségének kiváltása/megváltása valamilyen szempontrendszer szerint. (települések esetében pl. közparkok/zöld felületek létrehozása, fenntartása; fakivágásoknál új, a kivágottal valamilyen módszertan szerint megfeleltethető fa/fák telepítése, stb.)
<p>5. A biológiai sokféleség megőrzésének feltételeit, a természetesen előforduló fajok, és tenyésztett vagy természetesen hagyományos fajták megőrzését és védelmét, a természetes és természetszerű élőhelyek sokszínűségét, és térbeli koherenciáját biztosítani kell. Az ökoszisztéma szolgáltatások lehetőségét értéknek kell tekinteni, azt meg kell őrizni, illetve ahol szükséges javítani kell. ☹</p>	<p>A GINOP jelenlegi formájában nem látunk a biodiverzitásra, annak javítására való utalást, az intézkedések és prioritások között nincs erre vonatkozó cél.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Munkahelyteremtés, vállalkozásfejlesztés során hagyományos, fenntartható mezőgazdálkodás támogatása, <u>környezeti és természeti szempontokat figyelembe vevő integrált fejlesztési modellek alkalmazása</u> ☞ Ökoszisztéma szolgáltatások megőrzésére irányuló fejlesztések megvalósítása. ☞ Biodiverzitás megőrzésére való törekvés, infrastrukturális beruházásoknál (legfőképp utak, autópályák) nagyobb hangsúly fektetése a vadállomány területi elszeparáltságának megelőzésére. ☞ Növénytermesztéssel, állattenyésztéssel kapcsolatos pályázatásnál a régióhoz alkalmazkodott / a régió megváltozott jellegéhez illeszkedő állat és növényfajok hasznosítása, termelése és tenyésztése a géndiverz flóra és fauna fenntartásához.

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>6. Az építészeti, táji és kulturális értékek fennmaradását biztosítani kell.</p> <p>☺/☹/☹</p>	<p>A GINOP 7. prioritásában megjelenik a kulturális és természeti értékek, örökségek védelme, megőrzése, ugyanakkor ennek pontos módját nem részletezi az OP. Jelen verzióból annyi derül ki, hogy energiahatékonysági beruházásokkal kívánják az értékek védelmét megoldani, ami üdvözlendő, ugyanakkor nem elégséges. Energiahatékonysági beruházásokkal nem lehet a sokszor leromlott állapotban lévő kulturális örökségeket fenntartani, illetve ezek gazdasági fenntarthatóságát szavatolni. Az OP tervezői úgy fogalmazzák, <i>„A prioritás intézkedés keretében megvalósuló fejlesztésekkel a kulturális és természeti örökséghelyszínek gazdasági fenntarthatóságát szükséges szolgálni, ezt a turisztikai vonzerők innovatív, kreatív módon történő attrakcióvá alakításával kívánjuk elérni.”</i>. Véleményünk szerint is fontos szempont a támogatásból megvalósuló beruházások gazdasági fenntarthatósága, ugyanakkor nem lehet pusztán gazdasági szempontból megközelíteni a fenntarthatóságot. Az erős fenntarthatóság értelmezése szerint a környezet-társadalom-gazdaság hármas figyelembevételével, a természeti és kulturális környezet fenntartható fejlesztését szem előtt tartva kell eljárni ezen projektek esetében. A természeti fenntarthatóságot tehát javasoljuk az összes turisztikai célú beruházás során figyelembe venni.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Fenntartható turizmusfejlesztés, ökológiai turizmus fejlesztése, építészeti, táji és kulturális értékek megőrzésére irányított támogatásoknál, ezek kiosztásakor fenntarthatósági, városképi és turisztikai szempontok figyelembe vétele. ☞ Beruházásoknál törekedni kell az építészeti, táji és természeti értékek megőrzésére, fejlesztésére, ezek fenntartható használatára, együttélésre. ☞ A fenntarthatóság újraértelmezése szükséges az OP-ban, nem lehet a pénzügyi fenntarthatóságot a környezettel összemosni/azonosítani. ☞ Ahogy az OP is megfogalmazza, rendkívül fontos a természeti értékek fejlesztésénél, rendszerbe szervezésénél a terület teherbírásának, fenntartható használatának figyelembe vételével tervezni. ☞ A természeti fejlesztéseknél rendkívül fontos a természet közeli, tájba illő ötletek megvalósítására törekedni, megközelítésükkor is környezet és természetbarát közlekedési módokat előtérbe helyezni. ☞ Egészségturizmus esetében a természeti erőforrások (pl. gyógy- és termálvizek) fenntartható használatára, hasznosítására kell törekedni. ☞ Fenntartható, környezetbarát és természetközeli viselkedésmódok és kultúra átadása kell, hogy legyen a cél – kapcsolódó infrastruktúrafejlesztést óvatosan, környezetbe illeszkedő mértékkel, mérettel és kivitellel kell végezni. ☞ A szubszidiaritás elvének biztosítása érdekében óvatosan kell bánni a központi koordináció kijelölésével.
<p>7. A környezeti (pl.: klíma-) változásokhoz való alkalmazkodó képességet mind a társadalom, mind az érintett lakosság szintjén meg kell őrizni, azt korlátozni nem szabad, sőt lehetőség szerint javítani kell.</p> <p>☺</p>	<p>Nem található az OP-ban kimondottan a lakosság és a társadalom környezeti alkalmazkodóképességére, annak javítására vonatkozó intézkedés. Egyes intézkedéseken belül megjelenhetnek olyan projektek, melyek ehhez hozzájárulnak (pl. ökoinnováció), illetve az épületenergetikai felújítások, ha nem is az alkalmazkodáshoz, de a megelőzéshez hozzájárulnak.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Lakossági tudatosságot javító programok támogatása az oktatási programok során, ezeken belül környezeti, fenntarthatósági blokkok tartása. ☞ Az alkalmazkodáshoz elengedhetetlen ökológiai, természeti és környezeti értékek megőrzésére és védelmére kell koncentrálni, s az ökológiai kapacitás/szolgáltatások fenntartható hasznosítását/használatát mindenki számára biztosítani kell. ☞ Növénytermesztéssel, állattenyésztéssel kapcsolatosan a régióhoz alkalmazkodott / a régió megváltozott jellegéhez passzoló állat és növényfajok hasznosítása a géndiverz flóra és fauna fenntartásához.

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>8. A nem kívánatos természeti környezeti változásokat erősítő emberi tevékenységeket hatásuk és jelentőségük függvényében korlátozni kell.</p> <p>☹</p>	<p>Ezen pontot kétféleképpen értelmezhetjük az OP-ban. Egyrészt az infrastruktúra beruházások (zöldebb technológia), a vállalalkozási tanácsadások, az oktatási tevékenységek során csökkenhet a természetkárosító emberi tevékenységek mértéke, ugyanakkor a beszállítói integrátorok megerősödése, új vállalkozások alakulása közvetlenül és közvetve is növelheti a káros emberi tevékenységek mértékét.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Oktatási projektek során a tudatos fogyasztói magatartás erősítése ☞ Projektben nyertes vállalkozások (pl. vállalkozásfejlesztés során) környezetvédelmi beruházásainak ösztönzése, ☞ K+I fejlesztések során anyag és energiatakarékosabb, kevesebb hulladékkal járó folyamatok fejlesztése, ☞ Annak kikötése, hogy a fejlesztések, beruházások nem járhatnak a szennyező kibocsátások növekedésével ☞ Egy adott cél eléréséhez nevesített projektek közül a kisebb nem kívánatos hatást kiváltó(ka)t kell választani
<p>9. A természeti rendszerek környezeti változásokhoz való alkalmazkodó képességét segíteni kell, hogy ökoszisztéma szolgáltatásaikat megtarthassák.</p> <p>☹</p>	<p>Nem található az OP-ban erre vonatkozó rész, cél vagy intézkedés.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ K+I tevékenységek, kutatások, fejlesztések (vízgazdálkodás, klímaváltozás hatásait kezelő fejlesztési célok) támogatása ☞ Természeti környezet védelmével biztosítani kell a természeti folyamatok végbemenetelét, őshonos fajok védelmét, természet érintetlenségét

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>10. Nem eltérhető az az állapot, hogy a társadalom egy része olyan rossz életkörülmények között él, mely az alkalmazkodó képességét szinte megszünteti, így csak a közvetlen környezetének felélésével képes életben maradni.</p> <p>☺/☹</p>	<p>Az OP jelentős lépéseket tervez a hátrányos helyzetű (konvergencia) régiók foglalkoztatásának növelésére, a képzettséggel/végzettséggel nem rendelkezők oktatására, a fiatalok álláshoz jutására, a vállalkozóvá válás elősegítésére. Az intézkedéseket, programokat egymással szorosan összefüggve tervezik megvalósítani az OP tanulása szerint. Ezekhez kapcsolódóan tanterv készítés és kerettanterv felülvizsgálat is várható az operatív program megvalósítása során, a képzési terv rugalmassága, hatékonysága mentén.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Az előzőekben javasolt oktatásba veendő környezet-, természetvédelmi és fenntarthatósági modulokat vegyék figyelembe a tananyagfejlesztésnél. ☞ Új tananyagfejlesztés helyett/mellett érdemes lenne itthon és más országokban is bevált (azaz már tesztelt és működőképes) modelleket alkalmazni, esetleg azok átalakításával hibrid oktatási modelleket létrehozni. ☞ Fontos figyelembe venni az oktatás során a legújabb átfogó elemzések (pl. PISA tesztek) eredményeit, s ezek fényében akár a fiatalabb korosztály tanterveit is felülvizsgálni. ☞ Fenntarthatósági szempontból fontos lenne a szakközépiskolák színvonalának és elismertségének növelése, hiszen jó szakmunkásból folyamatosan hiány van az országban ☞ Fontos kidolgozni a fejlesztési programokon belül közel homogén tudást és képességű csoportok létrehozására alkalmas kiválasztási módszert, hiszen így jobban biztosítható a programok eredményessége ☞ A jelenlegi indikátorszámok mellett várhatóan további (a képzettek számával arányos mennyiségű) munkahelyteremtésre lesz szükség, hogy a képzettek el is tudjanak helyezkedni, legyen felvevőbázisa a képzett munkaerőnek. ☞ Helyi fenntartható, hagyományos munkamódszerek megtartása, munkamintázatok felülvizsgálata, ezekre alapozó fejlesztési programok kidolgozása ☞ A kimondottan fiatalok álláshoz jutását célzó programok mellé célzott szociálpedagógia módszertan kell, hogy kiépüljön, hogy valóban értékelhető eredményeket lehessen elérni a fejlesztési programokkal, s ne csak indikátorteljesítésekről szóljanak a pályázatok. ☞ Már máshol is alkalmazott és bevált példák átvétele az elmaradott területeken a szegregáció csökkentése és megszüntetése, a hatékony oktatási módszerek átvétele, az alapvető szociális készségek elsajátítása, a kilátástalanságból való kilábalás érdekében. Ehhez az oktatás, a mentálhigiénés tanácsadás, a pozitív példamutatás, a személyre szabott tanácsadás, és a tudatosság elterjesztése egyszerre fontos, célzott módon a különböző korosztályok és különböző életviteli helyzetben/állapotban lévők számára.
<p>11. Az egészséges környezet és az egészséges élelmiszer és ivóvíz minden ember alapvető joga, a nem megfelelés sem helyi, sem tágabb szinten nem tűrhető.</p> <p>☹</p>	<p>A GINOP leginkább az ökoinnováción keresztül, illetve a barnamezős beruházások kivitelezésével, az épületenergetikai felújításokkal, a megújuló energiaforrások használatán keresztül járul hozzá az egészséges(ebb) környezet létrejöttéhez.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ externáliák figyelembe vétele a szennyező tevékenységet közvetlenül vagy közvetetten generáló beruházások pályáztatásakor (pl. létesítmények, infrastrukturális beruházások, stb.). ☞ Az elérhető legjobb technikákat (BAT) alkalmazó projektek előnyben részesítése, negatív hatások intoleranciája. ☞ Helyi mezőgazdálkodás ösztönzése a kihasználatlan területeken. ☞ Megújuló energiaforrások hasznosításakor a biomassza égetés szükségességének és lehetőségének vizsgálata. A helyben / lokálisan keletkező mezőgazdasági hulladék energetikai hasznosítása támogatható, ugyanakkor a jó minőségű, mezőgazdasági célra is hasznosítható földterületek biológiai energiahordozó természetítésére történő felhasználása legalábbis aggályos, miközben Magyarországon is vannak, akik nem jutnak megfelelő mennyiségű táplálékhoz nap mint nap.

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>12. Meg kell őrizni a helyi kultúrát, azokat a termelői és fogyasztói mintázatokat, amelyek a környezethez való alkalmazkodás során alakultak ki, s hosszú távon biztosították a helyi közösség és környezet harmóniáját. Emellett, vagy ha ez már nem lehetséges a fenntartható termelői és fogyasztói mintázatok kialakítását kell támogatni.</p> <p>☺</p>	<p>A GINOP nem fogalmaz meg stratégiai célokat a helyi mintázatok megőrzése céljából, a helyi kultúra megőrzésének célja valószínűsíthető a turisztikai és örökségvédelmi projektek keretében. A helyi piac megerősítése cél, de az nem derül ki, hogy ezt helyi mintázatok megőrzése mellett képzelik-e el a tervezők.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Regionális gazdaságélénkítő programok támogatása, létrehozása, <u>lokálpatrióta</u> fogyasztásélénkítés, fenntartható fogyasztói és termelői szemlélet erősítése az intézkedéseken belül. ☞ Hagyományos, tájjellegű, helyi szinten kialakult <u>fenntartható</u> mezőgazdálkodás támogatása, környezeti és természeti szempontokat figyelembe vevő integrált fejlesztési modellek alkalmazása, ökoszisztéma szolgáltatások megőrzésére irányuló fejlesztések megvalósítása. ☞ Oktatási programok létrehozása, erősítése, terjesztése. ☞ Növénytermesztéssel, állattenyésztéssel kapcsolatosan a régióhoz alkalmazkodott / a régió megváltozott jellegéhez passzoló állat és növényfajok hasznosítása a géndiverz flóra és fauna fenntartásához. ☞ Ahol lehetséges, a gazdaságélénkítést a helyi kultúrára, termelői és fogyasztói mintázatokra építve, azokkal szinergiában kell kialakítani.
<p>13. A projektek miatt a helyi közösségeknek ne szűküljenek a lehetőségei az igényelt és választható életmódok tekintetében, amennyiben ezek nem zárják ki egymást, és megfelelnek mind a fenntarthatóság, mind a fejlődés kritériumainak.</p> <p>☺</p>	<p>Véleményünk szerint, mivel a GINOP nagy részének célja a gazdaság élénkítése, a jobb életszínvonal biztosítása, várhatóan nem fog beszűkülni az intézkedések hatására az igényelt és választható életmódok tekintetében, sőt; amennyiben a gazdaságélénkítéssel kapcsolt foglalkoztatás sikeresen megvalósul, valószínűsíthetőleg növekszik az emberek választási lehetőségeinek száma.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ <u>Barnamezős</u>, az adott település képébe illeszkedő beruházások támogatása, ☞ fenntartható, munkahelyteremtő kezdeményezések felkarolása, ☞ regionális és települési sajtóságokra építő turizmus támogatása, ☞ környezeti és természeti szempontok figyelembe vétele a projektek minden szintjén. ☞ Externális hatások figyelembevétele a pályáztatás során
<p>14. Minden a környezetgazdálkodással összefüggő tevékenységet azon a szinten kell megvalósítani, ahol a probléma kezelése a legnagyobb környezeti és egyéb haszonnal, valamint a legkisebb környezeti kockázattal, illetve kárral jár.</p> <p>☺</p>	<p>A GINOP több helyen is központosított irányítást javasol a különböző intézkedések végrehajtása során. Véleményünk szerint ezzel sérül a szubszidiaritás elve, meg kéne találni az összhangot az elkerülhetetlen központi irányítás és a helyi, térségi tevékenységek között.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ szubszidiaritás elvének alkalmazása a projektek során, szakértői segítség nyújtása, regionális szakértők támogatása, helyi piaci igényekre tekintettel lévő pályáztatás. ☞ bürokrácia csökkentése a projektek végrehajtása során

FF kritérium	Értékelés és javaslatok
<p>15. A helyi szinten kezelhető erőforrások használata elsősorban a helyi közösség hasznát szolgálja. ☺</p>	<p>A GINOP a megújuló energiaforrások hasznosításával és a fenntartható turizmus kiépítésével is a helyi erőforrások helyi hasznosulását támogatja.</p> <p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ Helyi, decentralizált termelő vállalatok segítése, ☞ fenntartható módon kiaknázható szolgáltatásokra épülő projektek támogatása, ☞ Horizontális elvként minden konstrukcióban a helyi erőforrásokra való támaszkodás elősegítése fenntartható módon, azok kihasználása nélkül, szinergikusan (PR tevékenység, stb. esetén is).
<p>16. Erősíteni kell a társadalom befogadó jellegét (társadalmi kirekesztés, demográfiai problémák kezelése, stb.) az értékek mentén. ☹</p>	<p>A munkanélküliek álláshoz jutásával, az életszínvonal emelkedésével összhangban nőhet az emberek szolidaritása, a kirekesztés-ellenessége, ugyanakkor a két változás között nincs bizonyított kapcsolat. Az egyes intézkedésekben szerepel a hátrányos helyzetűek, megkülönböztetettek, kirekesztettek segítésére kiírt intézkedések.</p>
<p>17. A térség, régió, város nem veszélyezteteti - sem közvetett formában – sem saját környékén, sem távolabb ugyanezeknek a követelményeknek az érvényesülését. ☹</p>	<p>Javaslataink:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ A képzések során elfogadást segítő, szociális modulok beépítése ☞ Hátrányos helyzetűek, fogyatékkal élők, kisebbségek, idősök, pályakezdők foglalkoztatottságának növelése, foglalkoztatásuk segítése, ☞ képzések, helyi lokálpatrióta programok felkarolás, ☞ tudás alapú és toleráns társadalom létrehozása helyi szintű akcióprogramok révén. ☞ Már máshol is alkalmazott és bevált példák átvétele az elmaradott területeken a szegregáció csökkentése és megszüntetése, ☞ az oktatáshoz kapcsolódó speciális modulok alkalmazása: mentálhigiénés tanácsadás, a pozitív példamutatás, a személyre szabott tanácsadás, és a tudatosság elterjesztése célzott módon a különböző korosztályok és különböző életviteli helyzetben/állapotban lévők számára.
<p>18. Megvannak az eszközök ahhoz, hogy a fejlesztések hatására a fenntarthatóság elvei tudatosuljanak, és erkölcsi normává váljanak a társadalom tagjaiban, és ezzel párhuzamosan a tervezés során az érintetteknek a döntésekben való részvétele biztosítva van. ☺</p>	<p>Az OP-ban az oktatáson, a K+I innovációkon, a fenntartható turizmusfejlesztésen keresztül elérhetőek ezek a célok a tudatosság növelésén keresztül.</p> <p>Javaslatunk:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☞ A képzések, oktatások keretében fenntarthatósági modul beépítése.

6. Javaslatok

6.1. Általános követelményrendszer

A következő javaslat nem csak a GINOP fejlesztéseinek tekintetében fogalmazódott meg:

- ☞ A különböző szintű fejlesztési programok tervezésében, valamint a pályázati kiírásokban (már ahol lesznek) kötelező elemként kellene betenni a környezeti, természetvédelmi szempontokat.

Miután a problémák között megemlítettük, hogy a **horizontális elvekkel** foglalkozó fenntarthatósági fejezet nem tartalmaz olyan elveket, amelyek utóbb számon kérhetők, alább javaslatot teszünk a végrehajtás során alkalmazandó elvekre.

- ☞ I. A pályázatok kiírásánál és elbírálásánál projektfüggően alkalmazásra javasolt fenntarthatósági előírások:

A projekt

1. erőforrás-hatékony, azaz anyag-, energia-, víztakarékos megoldásokat, hulladékszegény, a hulladék keletkezését megelőző, a hulladékok újrahasznosítását elősegítő technológiákat alkalmaz,
2. csökkenti a károsanyag-kibocsátásokat, vagy új fejlesztések esetén jobb fajlagosakkal rendelkezik az átlagosnál,
3. csak akkor nem vesz barnamezőt igénybe, ha erre az adott településen nincs mód, akkor viszont terület - és kiemelten a zöldfelület - igénybevétele minimális,
4. kimutatható módon hozzájárul a klímaváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, de legalább nem növeli a kedvezőtlen hatásokat, klímabarát építészeti megoldásokat alkalmaz,
5. nem csökkenti a foglalkoztatást a hátrányos helyzetű térségekben,
6. védett természeti és kulturális örökségvédelmi értékek igénybevétele, az ezekre vonatkozó kedvezőtlen környezeti hatásokat kiszűri, de legalábbis minimális szinten tartja,
7. alacsony zajkibocsátású technológiákat, berendezéseket alkalmaz,
8. nem jár a közúti forgalom számottevő többletterhelésével,
9. a lakosságot érintő fejlesztéseket úgy valósítja meg, hogy az az érintett lakosság számára érzékelhető és megfizethető életminőség-javulással jár a hatásterületen,
10. a szociális elemeket is tartalmazó intézkedéseknél biztosítani tudja, hogy a fejlesztések a ténylegesen rászoruló csoportok javára történjenek.
11. tekintettel a pénzügyi eszközök erősödő szerepére, illetve ezek fontosságára, nyomatékosan javasoljuk minden esetben a pályázatok értékelésekor környezeti, fenntarthatósági szempontok figyelembe vételét. Ennek eszköze lehet pl. az 'Equator Principles' vagy más, fenntartható finanszírozásra vonatkozó alapelv alkalmazása. Ugyancsak fontosnak tartjuk az előző programozási időszak tapasztalatainak fényében, hogy jól definiált, számonkérhető, valóban hasznos horizontális (környezeti és fenntarthatósági) előírások, indikátorok kerüljenek kidolgozásra a projektek esetében.

- ☞ II. További, a pályázatok kiírásánál és elbírálásánál figyelembe veendő, előnyben részesítendő szempontok:

A projekt

1. hozzájárul a területi/társadalmi kiegyenlítődéshez, célzottan hátrányos helyzetű lakosságra és térségekre vonatkozik,
2. javítja a foglalkoztatási helyzetet, új munkalehetőségeket teremt, főleg a hátrányos helyzetűnek számító rétegek tekintetében,

6.2. Levegőminőség-védelem

- ☞ Infrastrukturális fejlesztések esetében javasoljuk a zöld fejlesztések preferálását. (Levegőminőség tekintetében például ilyen lehet, hogy a szilárd biomassa égetéssel történő energetikai célú hasznosításának légszennyezőanyag-kibocsátásait hogyan lehetne mérsékelni.) Javasoljuk, hogy a projektek esetében kötelezően vizsgálandó szempont legyen a levegőminőség-védelemre irányuló vizsgálatok, modellezések elvégzése.
- ☞ Javasoljuk, hogy az infrastrukturális oldali hiányosságok oldását célzó projektek esetében írják elő a környezeti hatások minimalizálását. (pl. kivitelezés esetén a felporzás megakadályozása, forgalomszabályozás)
- ☞ Javasoljuk, hogy a zöld gazdaság terén tevékenykedő vállalkozásokat részesítsék előnyben (pl. többletponttal) a pályázatok értékelése során.
- ☞ Tekintettel arra, hogy gazdasági szempontból is célszerűbb, ha az energiahatékonysági beavatkozás megelőzi a megújuló energiás beavatkozást, javasoljuk, hogy megújuló energia hasznosítását célzó beruházásokat csak energetikai korszerűsítéssel együtt, vagy energiafogyasztás szempontjából már felújított, vagy alaphoz korszerű épület esetében támogassanak.
- ☞ Abban az esetben, ha az intézkedés nyílászárók cseréjét is lehetővé teszi, javasoljuk az épületek megfelelő szellőzését és légcseréjét is a projektek keretein belül előírni, így biztosítható, hogy a beltéri levegő minősége és az épületek energetikai besorolása is megfelelő legyen.
- ☞ Javasoljuk, hogy a turisztikai fejlesztések során a környezetbarát megközelítési módok lehetővé tételére (pl. közösségi közlekedés, kerékpárút, biztonságos kerékpártárolás) is fordítsanak figyelmet.

6.3. Közlekedés

- ☞ A közlekedési fejlesztések kapcsán hangsúlyozni kell a stratégiai szintű megalapozottság és az összehangoltság (akár települések, akár közlekedési módok között) szükségességét.
- ☞ Javasoljuk, hogy a turisztikai fejlesztések során a környezetbarát megközelítési módok lehetővé tételére (pl. közösségi közlekedés, kerékpárút, biztonságos kerékpártárolás) is fordítsanak figyelmet.

6.4. Klímaadaptáció

- ☞ Javasoljuk, hogy a megújuló energiatermeléssel kapcsolatos gazdaságfejlesztési projektek esetében írják elő a teljes életciklusra kiterjedő szénlábnyom-számítást – megadott módszertan alapján. Az épületkorszerűsítések/létesítések esetében pedig – különösen amennyiben esetleg távfűtés kiváltása is célja a beavatkozásnak – szintén a teljes élettartamra vonatkozó ÜHG kibocsátások összevetése volna kívánatos.
- ☞ Ugyancsak javasoljuk, hogy a pályázók között vizsgálják meg, hogy egységnyi pénzügyi beruházás hatására hol történik a (leg)nagyobb ÜHG-kibocsátás csökkentés, így adott pénzügyi ráfordítás a legnagyobb környezeti haszonnal járhatna.

6.5. Zaj- és rezgésvédelem

A levegőnél leírtakhoz hasonlóan a zaj- és rezgésterhelés szempontjából sem egyértelműek a várható hatások.

- ☞ Javasoljuk, hogy a lakott és/vagy környezeti és/vagy zaj-rezgés szempontjából érzékeny területeken folytatandó infrastruktúrafejlesztések esetében a zaj- és rezgésterhelés minimalizálását eredményező törekvések horizontális vagy értékelési szempontok legyenek.
- ☞ Javasoljuk a nagyobb zaj- rezgésterhelésnek kitett lakott területek mellett az útépitések, útfelújítások esetében a csendes útburkolat alkalmazásának támogatását.
- ☞ Javasoljuk, hogy indokolt esetben, különösen a nagyobb forgalomnak kitett, vagy egyéb okból zajjal terhelt részekben tegyék lehetővé a csökkentett hanggátlású nyílászárók beépítésének támogatását. Ehhez kapcsolódóan kiemelten kezelendő a belső terek megfelelő szellőzését biztosító eszközök beépítése!

6.6. Felszíni víz, felszín alatti víz, talajvíz

A megújuló energetikai beruházásoknál az esetleges vízi energia kihasználásának esetében ugyancsak fontos a talaj és felszíni vizek mennyiségére, minőségére, élővilágára történő hatások előzetes elemzése, értékelése.

- ☞ Javasoljuk, hogy gyógyfürdők, természeti és környezeti erőforrásokat hasznosító gyógydesztinációk esetében legyen kötelező pályázati szempont azok környezeti erőforrások szempontjából is fenntartható használata.
- ☞ Vízi utak, kiszolgáló létesítmények kapcsán szükséges megvizsgálni a vízminőségre, ökológiára, élővilágra vonatkozó jövőbeli hatásokat.
- ☞ Intermodalitást szolgáló beruházások kapcsán szükséges azok fenntarthatóságának és alkalmazhatóságának, környezeti hatásainak vizsgálata.
- ☞ Megújuló energetikai beruházásoknál az esetleges vízi energia kihasználásának esetében a felszíni és felszín alatti vizek mennyiségére, minőségére történő hatás előzetes vizsgálata szükséges.

A GINOP-ban ismertetett célok várhatóan a turisták számának növekedésével járnak, a természetvédelmi területek és egyéb turisztikai és örökségvédelmi attrakciók ökoszisztémája ezért jelentőbb bolygatásnak lesz kitéve.

- ☞ Javasoljuk, hogy a turisztikai adottságok fejlesztést célzó projektek esetében készüljön tanulmány a várható környezeti hatásokról.

6.7. Talaj

A termőföld Magyarország egyik kiemelten fontos természeti erőforrása. Hazánk területének 80-85 %-át mezőgazdasági művelésre alkalmas talajok fedik. Javasolt cél, hogy a térségi és helyi gazdaságfejlesztés ne járjon a jó minőségű területek művelésből való kivonásával.

- ☞ A gazdaságfejlesztési projekteknél előnyben kell részesíteni a barnamezős beruházásokat, amennyiben ez nem lehetséges, törekedni kell a terület-igénybevétel minimalizására.
- ☞ Javasolt turizmusra, az innovatív szolgáltatásokra – pl. gyógyfürdőfejlesztéssel kapcsolt geotermikus energia többlépcsős, energiahatékony hasznosítására, egészségügyi szolgáltatásokra, kereskedelmi bővítésekre stb. kapott támogatásokat kössék a természeti és örökségvédelmi oltalom alatt álló területek fenntartható műveléséhez, melyekben a konkrét környezeti célok (pl.: védett egyed számnövelés, tájidegeden fajok kiszorítása, is megjelennek).
- ☞ A termőföldek és a talajok védelmével kapcsolatban indokolt egy Nemzeti Talajvédelmi Stratégia kidolgozása.

6.8. Természeti környezet, az élővilág, a biodiverzitás

- ☞ „Természeti örökségünk jövőbeni megőrzése érdekében **a természetvédelmi szempontokat nem csupán a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken, hanem minden területen és tevékenységben érvényesíteni kell!**”
- ☞ A pályázati kiírások során minden esetben érvényesíteni kell a környezeti fenntarthatóság, köztük a természetvédelem, a biológiai sokféleség megőrzésének szempontjait.

Ennek egyik módja bizonyos, a természeti értékek megőrzését segítő kritériumok megkövetelése, másik módja ösztönzők kialakítása e cél érdekében. A követelmények teljesítése pályázatai feltétel, míg az ajánlások követése plusz pontot érhet.

Természetvédelmet szolgáló követelmények lehetnek, hogy a projekt következtében:

- nem növekedhet a település kiterjedése,
- nem növekedhet a betonozott felületek nagysága,
- nem csökkenhet sem a zöldfelületek, sem a természeti területek, élőhelyek kiterjedése, nem romolhat az állapotuk.

Természetvédelmet szolgáló ajánlások lehetnek, hogy a projekt járuljon hozzá:

- a települési zöldfelületek állapotának javításához,
- a települési zöldfelületek kiterjedésének, vagy intenzitásának növekedéséhez,
- természeti területek, természetszerű élőhelyek (gyepmozaikok, cserjések, fasorok, mezsgyék, erdők, vízterek, stb.) bővüléséhez, vagy állapotuk javulásához,
- helyi védett élő, vagy élettelen természeti értékek gyarapításához,
- helyi védett élő, vagy élettelen természeti értékek állapotának javításához.

- ☞ Javasoljuk, hogy a turizmusra, az innovatív szolgáltatásokra – pl. gyógyfürdőfejlesztéssel kapcsolt geotermikus energia többlépcsős, energiahatékony hasznosítására, egészségügyi szolgáltatásokra, kereskedelmi bővítésekre stb. kapott támogatásokat kössék a természeti és örökségvédelmi oltalom alatt álló területek fenntartható műveléséhez, melyekben a konkrét környezeti célok (pl.: védett egyed számnövelés, tájidegeden fajok kiszorítása, stb.) is megjelennek.

6.9. Környezettudatosság

- ☞ Javasoljuk, hogy eszközbeszerzések támogatása esetében szigorú környezetvédelmi követelmények kerüljenek megfogalmazásra az anyag- és energiatakarékosság vonatkozásában.
- ☞ Javasoljuk, hogy a marketingtevékenységek keretében az elektronikus megoldásokat preferálják a papír alapúval szemben – az olyan erőforrás-igényes, de vitatható hatékonyságú elem, mint pl. a szórólap pedig lehetőleg egyáltalán ne legyen támogatható!
- ☞ Javasoljuk, hogy létesítések, építések (pl. 1. prioritás 1. intézkedés) esetében írják elő az újrahasznosított építőanyagok használatát – minimális %-ot határozva meg, a többletteljesítéseket az értékelés során többletponttal jutalmazva.
- ☞ Javasolt cél – a környezettudatosság érdekében – a közösségi és egyéni jó gyakorlatok terjesztése (oktatás és bevonás útján) a foglalkozási tevékenység és a magánélet vonatkozásában egyaránt, valamint a helyi gazdaságra és az azt meghatározó szereplőkre jellemző termelés- és fogyasztásorientáltságnak a fenntarthatóság iránti elkötelezettségre váltása. Kiemelt terepe kell, hogy legyen a környezettudatosság

terjesztésének a közoktatás, ahol a jövő generációi kaphatnak alapokat a fenntartható életmódhoz.

- ☞ Javasoljuk, hogy a kisléptékű települési környezetvédelmi infrastruktúra-fejlesztések támogatható tevékenységei között jelenjenek meg a passzív zajcsökkentési lehetőségek (zajvédő fal, fokozott hanggátlású nyílászárók, védőfásorok).
- ☞ A kedvezményezettek adminisztrációs terheinek csökkentése keretében javasolt elektronikus ügyintézésre, illetve a benyújtandó dokumentumok számának, terjedelmének csökkentésére vonatkozó javaslatok rendkívül előremutatóak a természeti erőforrásokkal való takarékos bánásmód tekintetében.

6.10. Javaslat az operatív program által befolyásolt más tervben, illetve programban figyelembe veendő környezeti szempontokra

- ☞ Javasoljuk, hogy az OTFK által meghatározott várospolitikában a fenntarthatóság és a klímatudatosság a beavatkozások szintjén is megjelenjen, s az egyes városok Integrált Településfejlesztési Stratégiáiban is megfelelően adaptálódjon.
- ☞ Az energetikai fejlesztések, korszerűsítések kapcsán olyan programok, pályázati formák kidolgozása szükséges, amelyet a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok is igénybe tudnak venni. Az energetikai korszerűsítések szorgalmazása és a fogyasztói szemlélet kialakulásának preferálása e körben kiemelten fontos.
- ☞ Elő kell segíteni, hogy a hátrányos helyzetű térségekben telepedjenek meg a zöldgazdaság-fejlesztés húzóágazatai.
- ☞ A termőföldek és a talajok védelmével kapcsolatban indokolt egy Nemzeti Talajvédelmi Stratégia kidolgozása.

6.11. Javasolt SKV környezeti indikátorok

5. táblázat: **Javasolt SKV környezeti indikátorok**

Prioritások, specifikus célkitűzések	Lehetséges SKV környezeti indikátorok
<p>I. prioritási tengely: Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása</p> <p>1.1.NEC: Versenyképes vállalkozói tudás elterjesztése</p> <p>2.1.NEC: A KKV-k növekedési lehetőségeinek megteremtése</p> <p>3.1.NEC: Piacképes és együttműködő KKV szektor megteremtése</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ az új infrastruktúra vagy infrastruktúra fejlesztése révén elfoglalt biológiailag aktív terület nagyságára, ☞ revitalizált barnamezős területek nagyságára ☞ zöldgazdaság fejlesztésére irányuló együttműködésekre, ☞ kémiai biztonság növelésére, ☞ a kísérleti fejlesztések során az alternatív energia alkalmazását elősegítő technológiai fejlesztésekre, tevékenységekre, ☞ fejlesztések az energia-megtakarítására, ☞ CO₂ kibocsátás csökkentése, ☞ építés, fejlesztés során keletkezett hulladék mennyiségére, illetve ebből az újrahasznosított hulladék arányára, ☞ megváltozott munkaképességűek foglalkoztatási arányára, ☞ képzések támogatására, ☞ családbarát munkavégzés támogatására

Prioritások, specifikus célkitűzések	Lehetséges SKV környezeti indikátorok
<p>II. prioritási tengely: Kutatás, technológiai fejlesztés és innováció 4.1.NEC.: K+I aktivitás növelése 4.2.NEC.: Stratégiai K+I hálózatok számának növelése 5.1. NEC: A K+I kapacitások megerősítésével növekvő Horizon 2020 részvétel</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ az új termékek/technológia közvetlen vagy közvetett pozitív hatása az egyes környezeti elemek minőségére, ☞ fajlagos anyag- és energiafelhasználás csökkentésére, ☞ nem megújuló energia hasznosítás kiváltása megújuló energiaforrásból, ☞ revitalizált barnamezős területek nagyságára, ☞ energia-megtakarítás mértéke, ☞ Co2 kibocsátás csökkentése, ☞ klímabarát építészeti megoldások alkalmazására
<p>III. prioritási tengely: Infokommunikációs fejlesztések 6.1. NEC.: IKT szektor nemzetközi versenyképességének növelése 6.2. NEC.: Infokommunikációs megoldások használati szintjének növelése a vállalkozások körében 7.1. NEC: Állampolgárok IKT-hoz való hozzáféréseinek növelése 8.1.NEC: Az NGA fehér foltok csökkentése, az újgenerációs szélessávú hálózatok kiépítésének ösztönzése</p> <p>NEC 8.2.: Nagy sávszélességű kapcsolat biztosítása az ellátatlan állami intézményeknél</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ környezettudatos szemléletmód beépítése az oktatásba és fejlesztésbe, ☞ fejlesztés során keletkezett hulladék mennyiségére (pl.: elektronikus hull.), illetve ebből az újra használat arányára, ☞ erőforrás hatékony rendszer kiépítésére, ☞ fajlagos anyag- és energiafelhasználás csökkentésére, ☞ hátrányos helyzetűek, megváltozott munkaképességűek bevonása a fejlesztése/ oktatásba
<p>IV. prioritási tengely: Energia 9.1.NEC: A vállalkozói szektor versenyképességének erősítése a közvetlen energiaköltségek összesített csökkentésével az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások alkalmazásának</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ víz- és energiahatékony fejlesztésekre, ☞ vízi ökoszisztémák megőrzésére tett intézkedések, ☞ életminőséget veszélyeztető kibocsátások csökkentése, ☞ energiahatékonyság növelése (vásárolt energia mennyiség/ termelési kapacitás fajlagosa)

Prioritások, specifikus célkitűzések	Lehetséges SKV környezeti indikátorok
<p>V. prioritási tengely: Foglalkoztatás 10.1.NEC: Álláskeresők, különösen az alacsony iskolai végzettségűek növekvő körének munkaerő-piaci integrációja valósul meg 10.2.NEC: A társadalmi célú vállalkozások foglalkoztatási kapacitásai erősödnek. 10.3.NEC: A nem állami szervezetek által szervezett munkaerő-piaci programokban résztvevő inaktív és munkanélküliek száma nő 11.1.NEC: A sem foglalkoztatásban, sem oktatásban vagy képzésben nem résztvevő (ún. NEET) fiatalok Ifjúsági Garanciához való hozzáférése biztosított 11.2.NEC: A fiatalok részvétele nő a gyakornoki és a vállalkozóvá válást segítő programokban 12.1.NEC: A belső és külső munkaerő-piaci rugalmasság erősödik NEC 12.2.: A jogszerű foglalkoztatással kapcsolatos tudatosság erősödik a munkáltatók és a munkavállalók körében</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ környezettudatos szemléletmód beépítése az oktatásba, ☞ helyi erőforrásokra épülő munkahelyek száma, ☞ védett természetvédelmi területek fenntartásába bevont foglalkoztatottak száma, ☞ helyi lehetőségekre (tudásbázisra/ tájjellegre) építő, gyakorlat orientált oktatás
<p>VI. prioritási tengely: Versenyképes munkaerő: NEC 13.1.: A munkavállalási korú lakosság, különösen az alacsony képzettségűek javuló hozzáférése a munkaerő-piaci kompetenciákat javító formális képzési lehetőségekhez 14.1. NEC: Kompetencia alapú képzések elterjedtsége nő</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ környezettudatos szemléletmód beépítése az oktatásba, ☞ helyi lehetőségekre (tudásbázisra/ tájjellegre) építő, gyakorlat orientált oktatás ☞ védett természetvédelmi területek fenntartásába bevont foglalkoztatottak száma
<p>VII. prioritási tengely: Turizmus 15.1.NEC: A belföldi és nemzetközi turistáktól származó bevételek növelése</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ természetesen előforduló fajok egyedszámának fenntartása ill. növelése, ☞ negatív környezeti hatások (pl.: zaj) megelőzések, kiváltására tett intézkedések, ☞ az új infrastruktúra vagy infrastruktúra fejlesztése révén elfoglalt biológiailag aktív terület nagyságára, ☞ leromlott ökoszisztémák helyreállítása.

Prioritások, specifikus célkitűzések	Lehetséges SKV környezeti indikátorok
<p>VIII.. prioritási tengely: Pénzügyi eszközök és szolgáltatások fejlesztése NEC 4.3.: Kkv-k versenyképességének javítása a külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén a KFI területén. NEC 8.2.: KKV-k külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén a szélessávú fejlesztések területén NEC 6.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén a digitális gazdaság és versenyképes IKT szektor fejlesztése területén. NEC 2.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén NEC 9.2.: Kkv-k külső finanszírozáshoz történő hozzáféréseinek javítása révén a vállalkozói energia szektor területén NEC 16.1.: Épületek energetikai korszerűsítése, valamint távhőrendszerek energiahatékony fejlesztése és a megújuló energiaforrások alkalmazásának növelése NEC 17.1.: Foglalkoztatást ösztönző beruházásokat megvalósító vállalkozások, köztük a társadalmi célú vállalkozások versenyképességének növelése a külső finanszírozáshoz való hozzáféréseinek javítása révén</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☞ Lokális együttműködési programok támogatása, ☞ megőrzött, helyreállított környezeti és kulturális örökség, ☞ környezetvédelemmel foglalkozó civil szervezetek, programok száma

Rövidítésjegyzék

AS	Az aszály kezelésének hosszú távú koncepciójáról – Aszálystratégia
EFOP	Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program
EMMI	Emberi Erőforrások Minisztériuma
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
EU	Európai Unió
GINOP	Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív
IKOP	Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program
KA	Kohéziós Alap
KEHOP	Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program
KHV	Környezeti Hatásvizsgálat
KMR	Közép-Magyarországi Régió
MECST	Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve
NBS	Nemzeti Biodiverzitás Stratégia
NES	Nemzeti Energiastratégia
NÉS2	Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia
NFFK	Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia

NFM	Nemzeti Fejlesztési Minisztérium
NFÜ	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
NKP	Nemzeti Környezetvédelmi Program
NRP	Nemzeti Reformprogram
NVÍZS	Nemzeti Vízstratégia
NVS	Nemzeti Vidékstratégia
OFTK	Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
OHT	Országos Hulladékgazdálkodási Terv
OP	Operatív Program
PM	Partnerségi Megállapodás
SKV	Stratégiai Környezeti Vizsgálat
TOP	Terület- és Településfejlesztési Operatív Program
VEKOP	Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program
VKI	Víz Keretirányelv
VP	Vidékfejlesztési program